

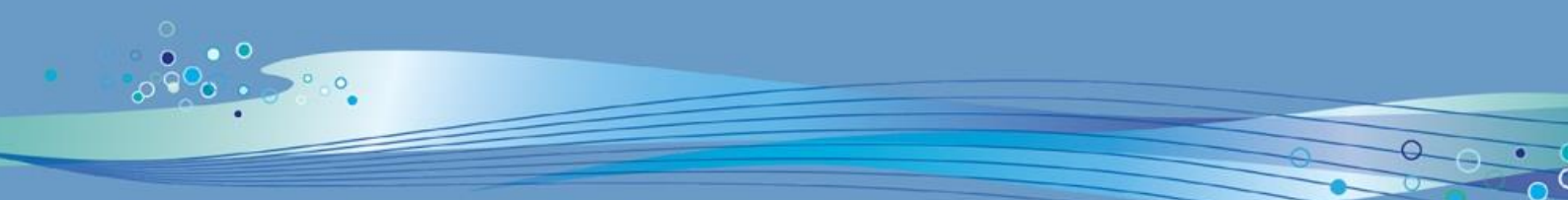
**Bamble
kommune**

Kommunestyrets vedtak K-sak 123/15

Budsjett 2016 og handlingsprogram 2016 - 2019

På besøk i Væstervik

INNHold

INNHold	3
RÅDMANNENS INNLEDNING	4
KOMMUNESTYRETS VEDTAK – SAK 123/15.....	6
BUDSJETTBALANSEN	8
INNTAKSRAMMER	10
DRIFTSUTGIFTER.....	12
ENHETENES DRIFTSRAMMER.....	14
INVESTERINGSBUDSJETT	16
INVESTERINGSPROSJEKTER.....	17
BAMBLE SKAL HA ØKT BEFOLKNINGSVEKST PÅ SAMME NIVÅ ELLER HØYERE ENN NASJONAL VEKST	18
BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LIVLIGE OG TRIVELIGE KOMMUNESENTRA.....	19
BAMBLE KOMMUNE SKAL IMØTEKOMME LOKALSAMFUNNETS KRAV OG BEHOV FOR TJENESTER GJENNOM HELHETLIG PRIORITERING, EFFEKTIV ORGANISERING OG INNOVATIV OPPGAVELØSNING	20
BAMBLE SKAL HA ET ARBEIDS- OG NÆRINGS LIV SOM BIDRAR TIL ØKT ARBEIDSDELTAKELSE.....	21
BAMBLE KOMMUNE SKAL BIDRA TIL AT ALLE BARN OG FAMILIER SOM TRENGER DET FÅR TIDLIG OG TILPASSET HJELP	22
BAMBLE KOMMUNE SKAL HA LÆRINGSRESULTATER SOM LIGGER OVER LANDSGJENNOMSNITTET.....	23
BAMBLE KOMMUNE SKAL SØRGE FOR AT INNBYGGERE MED STORE OMSORGSBEHOV OPPLEVER TRYGGHET, VERDIGHET OG LIVSKVALITET	24
BAMBLE KOMMUNE SKAL VEKTLASSE FOREBYGGING OG TILRETTELEGGE FOR MESTRING AV HELSE- OG VELFERDSPROBLEMER.....	25
BAMBLE SKAL FRAMSTÅ SOM EN AV NORGES FREMSTE KYSTKULTURKOMMUNER.....	26
TRAFIKKAVVIKLINGEN I BAMBLE SKAL VÆRE TRYGG, EFFEKTIV OG MILJØVENNLIG FOR ALLE TRAFIKANTER.	27
TABELL 1A OG 1B DRIFTSBUDSJETT.....	28
TABELL 2A OG 2B INVESTERINGSBUDSJETT	29
HOVEDOVERSIKT DRIFT	30
HOVEDOVERSIKT INVESTERING	31
ENHETENES RAMMER.....	32

I utfordringsnotater er 10 mål prioritert i den kommende handlingsplanperioden for at disse skal gis nødvendig fokus og ressurser:

1. Bamble skal ha økt befolkningsvekst på samme nivå eller høyere enn nasjonal vekst
2. Bamble kommune skal ha livlige og trivelige kommunesentra
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning
4. Bamble skal ha et arbeids- og næringsliv som bidrar til økt arbeidsdeltakelse
5. Bamble kommune skal bidra til at alle barn og familier som trenger det får tidlig og tilpasset hjelp
6. Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av helse- og velferdsproblemer
9. Bamble skal framstå som en av Norges fremste kystkulturkommuner
10. Trafikkavviklingen i Bamble skal være trygg, effektiv og miljøvennlig for alle trafikanter.

RÅDMANNENS INNLEDNING

Budsjettet og Handlingsplan bygger på Rådmannens Utfordringsnotat og politiske føringer om å saldere budsjettet med bruk av fond. Det anbefales at rådmannens utfordringsnotat leses forut for budsjettet. På grunn av valget ble det besluttet ikke å gjennomføre årets strategikonferanse i august.

I forhold til det økonomiske anslag i utfordringsnotatet viser budsjettet lavere inntekter som følge av redusert skatteinngang og rammeoverføringer. Dette utgjør 5,8 mill. kroner, som delvis er kompensert med lavere lønns- og pensjonskostnader med 4,3 mill.kroner. I utfordringsnotatet ble det anslått et salderingsbehov på mellom 5 – 10 mill.kroner. Rådmannens budsjettforslag viser et salderingsbehov på 10,4 mill. kroner i 2016. Dette er etter at prioriterte tiltak og tidligere vedtatte innsparinger er lagt inn.

Som det framgår av budsjettforslaget er det et akkumulert underskudd i planperioden på 46,2 mill. kroner som dekkes med bruk av fond. Til tross for fondsbruk skal det gjennomføres innsparinger på 3,0 mill.kroner i perioden, knyttet til ikke gjennomførte, allerede vedtatte innsparinger. Rådmann finner det ikke riktig å foreslå tiltak nå, før det nye kommunestyret er gjort seg bedre kjent med kommunens tjenester, utfordringer og behov for utvikling. Derfor foreslår rådmann at det i løpet av første halvår 2016 gjennomføres et arbeidsseminar/prosess hvor muligheter for økonomisk tilpasning drøftes før det framlegges sak for politisk behandling før utfordringsnotatet for 2017-2020.

Slik situasjonen er, vil rådmann spesielt gjøre oppmerksom på utfordringer etter planperioden. Prognosen for elevtallsutvikling i Bamble-skolen, barne- og ungdomstrinnet, vil resultere i at rammeoverføringen fra staten vil være ca. 25 mill. kroner lavere i 2020/2021. Rådmann vurderer at det ikke er grunnlag for en vesentlig mer positiv elevtallsutviklingen de nærmeste år. Denne svikt i finansiering kan kun møtes med tiltak som strukturendringer, økt eiendomsskatt eller nedbygging av tjenester, og ikke mindre innsparinger. Det er derfor nødvendig at også denne utfordring tas med i et arbeidsseminar, slik at ønsket veivalg er staket ut i løpet av våren2016.

Det er allerede bevilget midler til flere nye prosjekt som vil prege kommunens aktivitet og utvikling i handlingsplanperioden. Dette er:

- gjennomføring av tiltak iht. boligsosialhandlingsplan (Nustadbakken, Nustadjordet og familiebolig på Rugtvedt)
- Kystkultursenter på Smietangen
- Frier Vest (områdeplan, selskapskonstruksjon og markedsføring)
- Skjerkøya (utvikling av området for salg)
- nedleggelse av Fjelljordet skytebane
- Grasmyr området (områdeplan)
- Utarbeidelse og behandling av planstrategi og kystsoneplan
- Tettstedsutvikling i kommunesentrene (eksempelvis Dampskipskaia).
- Kommunereformen

Flere av disse prosjekter er finansiert med bruk av finanskapitalen, totalt 100 mill. kroner, noe som medfører at denne igjen må bygges opp.

I neste års budsjett er det anbefalt å avsette midler til senterutvikling i kommunesentra Langesund og Stathelle, videre opparbeidelse av gravplasser på Eik og avsetning av midler til å møte økte kostnader innenfor skole.

Uansett beslutning om ny skolestruktur, vil det være behov for bygge handlingsrom for økte kostnader i skole, enten til dyr drift og vedlikehold/oppgradering av gamle skolebygg, eller til finansiering av nybygg. Dette er lagt inn i driftsbudsjettet.

I tillegg er det behov for nye lokaler til voksenopplæringen. Hvordan dette behovet skal løses, vil kunne avhenge av eventuell endring av skolestruktur.

Det er lagt til grunn at avkastning på finanskapitalen holdes uendret fra finansstrategien. Dette vil bli tatt opp til ny vurdering ifb. med gjennomgang av kommunens finansforvaltning i 1. halvår 2016.

Til slutt vil rådmann spesielt nevne usikkerhet knyttet til utskriving av eiendomsskatt på produksjonsutstyr i verk og bruk, kommunenes utfordring med å imøtekomme behovet for bosetting, voksenopplæring og kvalifisering for arbeid av flyktninger, og utbyttet fra Skagerak energi fom. 2018 og fremover.

Tore Marthinsen
Rådmann

Styringsprosessen

Handlingsprogrammet er lagt frem i samsvar med kommunens økonomireglement:

- Kommunens planarbeid skal være grunnlag for prinsipielle veivalg, både overordnet og i forhold til det enkelte tjenesteområdet i et lengre tidsperspektiv.
- Utfordringsnotatet skal være grunnlag for bred diskusjon administrativt/ politisk/ innbyggerdialog om status og utvikling av tjenestene de neste fire år.
- Årsmeldingen skal gi en fullstendig tjenesterapportering.
- Budsjettfremlegget i oktober skal ha fokus på prioritering av økonomiske ressurser med bakgrunn i føringer fra utfordringsnotatet.
- Driftsrapportene er en økonomirapport og avvikrapport.

Kommunestyrets vedtak – Sak 123/15

Handlingsprogrammet rulleres hvert år. Formannskapet fastsetter årets arbeidsprosess på våren.

Rådmannen forslag til handlingsprogram legges frem i to faser, først utfordringsnotatet og deretter handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet har som formål å realisere målsetninger i kommunens planer, planlegge gjennomføringen av nye tiltak, og føre kontroll med kommunens ressurstilgang og ressursbruk. De økonomiske rammene vil være avgjørende for når prioriterte tiltak kan realiseres.

Handlingsprogrammet skal vedtas i kommunestyret innen 31. desember

1. Budsjett 2016 og handlingsprogram 2016 – 2019 med vedlegg legges til grunn for Bamble kommunes virksomhet i perioden.
2. Målene i Handlingsprogrammet skal være retningsgivende for Bamble kommunes virksomhet og tjenester i perioden.
3. Driftsbudsjettet for 2016 vedtas i henhold til justert budsjettskjema 1A og 1B. Investeringsbudsjettet for 2016 vedtas i henhold til justert budsjettskjema 2A og 2B.
4. Kommunestyret godkjenner låneopptak på inntil kr. 48.890.000, til finansiering av investeringer i 2016. Kommunestyret godkjenner opptak av Startlån i Husbanken i 2016 til videre utlån på inntil kr. 35.000.000,-.
5. I henhold til lov om sosiale tjenester fastsettes utlånsrammen til kr. 1.000.000. og garantirammen for lån til kr. 1.000.000. Det settes ikke begrensninger i adgangen til å innvilge enkeltlån/garantier innenfor de fastsatte rammer.
6. Følgende satser legges til grunn for utskrivning av eiendomsskatt i 2016:
  - Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommene settes til 6.60 promille. I henhold til eiendomsskatteloven § 12, bokstav a differensieres skattesatsen ved at satsen som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 2,3 promille.
  - Bunnfradrag settes til kr. 500.000 for boligdelen i eiendommer, herunder fritidseiendommer.
  - Reduksjonsfaktoren settes til 15 %.
7. Tidligere vedtatte bevilgninger til investeringer som er ubrukte ved utgangen av 2015 videreføres til bruk i 2016. Rådmannen delegeres fullmakt til å justere budsjettene for 2016 når regnskapet for 2015 er klart.
8. Budsjettet for KF Frisk Bris vedtas i styremøte ultimo november. Budsjettvedtak legges ved (Ettersendes).
9. Vedtatt økonomireglement legges til grunn for disposisjoner iht. dette vedtaket.
10. For å imøtekomme de nye innsparingene i enhetenes rammer fom. 2017 iverksettes en prosess som konkretiserer tiltak slik at disse kan behandles i kommunestyret før sommeren 2016.
11. Lenes ås selges til privat utbygger.
12. Privat utbygger inviteres til å gjennomføre områdeplan (regulering) på Grasmyr.
13. Sak om metode for beregning av husleier og kommunal bostøtte for kommunale boliger, med økonomiske konsekvenser for kommunen, fremmes for kommunestyret før sommeren 2016.
14. Kommunale avgifter og betalingsatser økes med 3 % med følgende unntak:
  - Avgifter og gebyrer der satsene fastsettes sentralt.
  - Ved inngåelse av husleiekontrakter for kommunale boliger settes leien i henhold til K-sak 83/13. Innenfor kontraktperioden justeres husleiene i tråd med husleielovens bestemmelser.
  - Gebyrregulativet for plan- og byggesaker og for kart- og oppmåling, se vedlegg.
  - VAR-gebyrer som fastsettes etter selvkost. Gebyrene for 2016 økes med:
    - o Normalgebyr Vann: 2,8 % til kr 2.812,-
    - o Normalgebyr Avløp: 0 % kr 3.626,-
    - o Normalgebyr Renovasjon: 10 % prosent til kr 2.688,-
    - o Normalgebyr Slamtømming: -10 % til kr 2.948,-
  - Gebyr på gravesøknader på teknisk endres ikke fra 2015 til 2016, kr. 2.000,- + mva pr søknad pr. gate.

- Salg av tilleggstomt til eksisterende bolig: Med henvisning til K-sak 99/12 fastsetter administrasjonen pris ut i fra lokale forhold.
- Det innføres gebyr på tilsyn med private avløp på kr 350,- pr år. Dette gjelder minirensanlegg, tette tanker og septikanlegg.
- Foreldrebetaling for mat på SFO, kost i barnehagene og salg av kantineprodukter på skolene økes med konsumprisindeksen for 2014, på 2 %
- Regjeringen foreslår at maksimalprisen for oppholdsbetaling i barnehage blir ført videre på samme reelle nivå som i 2015, dvs. økning på 2,9 %, fra kr. 2.580,- til kr. 2.655,- fra 1. januar 2016. (jfr. statsbudsjettet)
- Egenandeler for helse- og omsorgstjenester følger de til en hver tid gjeldene regler i Forskrift om egenandeler i kommunale helse- og omsorgstjenester (FOR-2011-12-16-1349). Satser reguleres i henhold til endringer i statsbudsjettet for tjenester med maksimalsatser og prisstigning, alternativt selvkost, for øvrige tjenester.

Administrasjonen gis fullmakt til å justere gjeldende betalingsregulativer med vedtatt prisstigning. Hvis det er aktuelt med andre endringer enn prisregulering fremmes dette som egen sak.

15. Kommunestyret ønsker at mest mulig av kommunens begrensede ressurser skal brukes ute i tjenestene. Rådmann bes om å ta hensyn til dette i vurdering av ledige stillinger og ved behov for omstruktureringer i kommunens administrasjon.
16. Bamble kommunestyre ber administrasjonen prioritere å starte opp arbeidet med planprogram og områdeplan for næringsområde på Langrønningen. Arbeidet forutsettes gjennomført i samarbeid med utbyggere og grunneiere både kostnadsmessig og ressursmessig. Kr. 700.000,- avsatt til kystsoneplan avsettes til disposisjonsfondet for planarbeid.

I forhold til Rådmannens forslag er inntektene justert på følgende måte:

- Eiendomsskatten på private boliger og fritidseiendommer er økt med 0,3 promille til 2,3 promille.
- Bunnfradraget for samme kategori eiendommer er redusert med 80.000,- til 500.000
- Avdrag på lån 2016 er nedjustert med 550.000
- Til sammen gir det en økning av inntektsrammen på kr. (3.252.128 + 550.000) **3.907.128**

Disse økte inntektene er disponert slik:

- + 1.800.000 til kompensasjon for nedgang i elevtall, folkehelseiltak og it-satsingen i skolen
- + 1.000.000 til å dempe effekten av økning av husleien for sosiale boliger
- + 300.000 til å bygge opp Investeringspotten for utløsning av spillemidler
- + 250.000 til frivillige lag og organisasjoner
- + 450.000 til friskvern, herunder «Frisk Bris»
- + 50 000 til opprettholdelse av nåværende drift ved Fjæra i Langesund
- + 50.000,- til etablering av andelsgård på Eik (engangstilskudd)

Politisk behandling:

- Ferdig fra rådmann 29.10.15.
- Folkevalgt opplæring 2.11.15 - rådmann fremlegger budsjett
- Drøftingsmøte 4.11.15 med de ansattes representanter
- Rådsbehandling 16.11.15
- Utvalgsbehandling 18.11.15
- Formannskapetets innstilling 19.11.15
- Offentlig ettersyn
- Kommunestyret 10.12.15.

Budsjettsaldering 2016-2019

Følgende føringer legges til grunn for rådmannens forslag til budsjett for 2016-2019:

- Budsjett salderes med et positivt netto driftsresultat.
- Det forutsettes at økte kostnader på eksisterende tjenester dekkes innenfor enhetenes driftsrammer.
- Gjennomføringen av innsparingstiltakene som er vedtatt videreføres.
- Budsjettsalderingen foretas med intensjon om at ingen fast ansatte sies opp.
- Avsatt omstillingsfond brukes som en katalysator for å få gjennomført innsparings- og omstillingstiltakene.
- Driftsfondet skal være på 1% av bto. driftsutgifter (10 mill.kroner) og finansbufferfondet på 10% (23 mill.kroner) av vedtatte finansplasseringer.
- Enhetene skal selv avsette midler for å kunne håndtere budsjettmessige avvik i løpet av året.
- Det stilles samme effektiviseringskrav til eksterne tjenester som til kommunens egne enheter.
- Nye tiltak, som boligsosial handlingsplan, må finansieres
- Mulighet for prisjustering og justering av satsene for eiendomsskatt utredes.

BUDSJETTBALANSEN

Statsbudsjettet 2016

Realvekst i samlede inntekter for kommunesektoren er i regjeringens fremlegg på 7,3 mrd. kr. Av veksten er 4,7 mrd. kroner frie inntekter, fordelt med 4,2 mrd. på kommunene og 0,5 mrd. på fylkeskommunene. Realveksten i frie inntekter er derfor veldig i tråd med signalene i kommuneproposisjonen. I statsbudsjettet for 2016 vil Regjeringen prioritere tiltak som fremmer arbeid, aktivitet og omstilling. Som ledd i tiltakspakken foreslår Regjeringen et engangstilskudd på 500 millioner kroner til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg i kommuner. Midlene blir fordelt med likt kronebeløp per innbygger (tilsvarende ca. 97 kr) uten søknad. Pris og lønnsveksten i kommunesektoren i 2016 (deflater) er anslått til 2,7%. Den nominelle veksten i kommunesektorens frie inntekter anslås til 4,1 pst. i 2016. Med anslått prisvekst i kommunesektoren i 2016 på 2,7 pst. tilsvarer det en realvekst på 1,4 pst. Dette utgjør 4,7mrd. kroner. I kommuneproposisjonen ble det varslet vekst i intervallet 4,5-5 mrd. kr. Veksten i rammetilskuddet skal dekke demografikostnader og pensjonskostnader, samt styrking av helsestasjon/ skolehelsetjeneste, opptrapping på rusfeltet og mer fleksibelt barnehageopptak. Stortinget har ferdigbehandlet statsbudsjettet for 2016 12.desember 2015. Instillingen i Stortinget er bakt inn i kommunesebudsjett som ble behandlet 10.desember 2015.

Salderingsbehov 2016 - 2019

En framskrivning av dagens drift viser at inntektene ikke er tilstrekkelig til å finansiere etablert drift. Det er behov for enkelte justeringer av budsjettet i samsvar med meldte avvik i driftsrapportene for 2015. Samlet underbalanse i budsjettet ble i utfordringsnotatet varslet til å være ca. 5 – 10 mill.kroner i 2016. I rådmannens forslag for 2016 – 2019 har det prisjusterte og fremskrevne budsjettet et underskudd på 10,4 mill.kroner i 2016. Utover i perioden øker salderingsbehovet noe, og i 2019 er det på 11,6 mill.kroner. Da er alle kjente forhold, kostnadsendringer, tidligere vedtatte innsparingskrav og nye tiltak tatt med. Tabellen nedenfor viser hvordan budsjettbalansen har endret seg fra 2015 til 2016-2019 i rådmannens forslag.

Mill.kroner	2016	2017	2018	2019
Endringer eksisterende drift, inntekts- og utgifts korreksjoner	-0,5	-4,6	-13,5	-15,9
Statsbudsjett 2016, økt skatt og rammetilskudd, fratrukket økte utgifter til regjeringens satsningsområder	-16,2	-16,2	-16,2	-16,2
Lønnsvekst og netto prisjustering utgifter og inntekter	19,1	20,2	21,3	22,3
Nye tiltak i perioden	6,4	14,1	24,0	26,9
Tidligere vedtatte innsparinger og salderingstiltak	1,6	-0,3	-4,3	-5,4
Nye tiltak i kommunestyret	3,9	3,9	3,9	3,9
Sum merforbruk i perioden	14,3	17,0	15,0	15,5

Kommunestyret har vedtatt et budsjett i balanse.. For å få dette til er det forutsatt salg av eiendommene på Lenes ås til private utbyggere en økning av eiendomsskatten og redusert avdragsbetaling. I tillegg legges det et innsparingskrav på enhetene fom. 2017 på 1,5% av brutto utgifter, totalt 13,2 mill.kroner. Salderingen for i perioden tas av driftsfondet, netto bruk på 3,8 mill.kroner. Tabellen nedenfor viser hvordan salderingen foreslås gjennomført i 2016-2019.

Mill.kroner	2016	2017	2018	2019
Nytt innsparingskrav, 1,5% av brutto utgifter enhetenes rammer fom. 2017		-13,2	-13,2	-13,2
Salg av Lenes Ås, netto rente og avdragsutgifter	-0,7	-0,8	-0,8	-0,4
Saldering mot driftsfondet, bruk og avsetning	-9,7	1,0	2,9	2,0
Økt eiendomsskatt	-3,4	-3,4	-3,4	-3,4
Redusert avdragsbetaling	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Sum saldering og innsparing 2016-2019	-14,3	-17,0	-15,0	-15,5

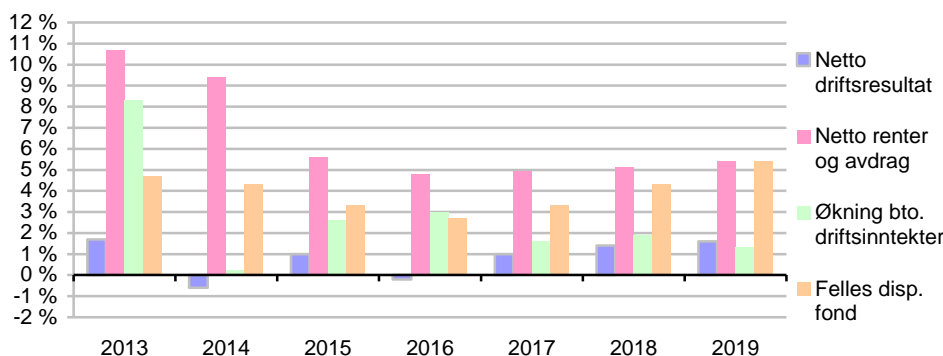

Driftsbalansen bedrer seg i utover i perioden, og i 2019 er det et positivt netto driftsresultat på 18,1 mill.kroner, 1,7%. Netto driftsresultat måler økonomisk balanse og måles i prosent av driftsinntektene. Det uttrykker hvor stor andel av de tilgjengelige driftsinntektene kommunene kan disponere til av-setninger og investeringer. Netto driftsresultat svakere enn anbefalingen på 1,75% alle årene i perioden. Tabellen nedenfor viser utviklingen i driftsresultatet.

Mill.kroner	OB 2015	2016	2017	2018	2019
Sum driftsinntekter	-992,8	-1 028,6	-1 044,9	-1 060,6	-1 079,2
Sum driftsutgifter	954,0	1 051,0	1 053,8	1 065,6	1 079,2
Brutto driftsresultat	-38,8	22,7	8,9	5,3	-1,1
Netto finansutgifter	28,9	25,0	26,2	25,7	30,7
Motposter avskrivninger	0,0	-45,7	-46,4	-46,4	-47,7
Netto driftsresultat	-9,9	1,9	-11,3	-15,4	-18,1
Overført til investeringsregnskapet	1,9	2,3	1,9	1,9	1,9
Netto avsetninger	8,0	-4,2	9,4	13,5	16,2

Grafen nedenfor vises hvordan noen sentrale økonomiske nøkkeltall målt i % av brutto driftsinntekter forventer å utvikle seg i perioden.

Driftsfond

Disposisjonsfond er et mål på økonomisk buffer kommunene har. Fond er kommunenes reserver og bygges opp ved driftsoverskudd, utbytte eller ved salg av eiendom osv. I tabellen nedenfor vises budsjettets utvikling av felles disposisjonsfond.

Fond, mill.kroner	Fond pr 2.tertil 2015	Prognose 2015	2016	2017	2018	2019
Finansbuffer	21	11	11	11	11	11
Driftsfond	14,1	14,1	9,4	16,6	28,3	41,5
Kst 63/13 Driftsrapport 2.t., Omstillingsfond disp. av rådmann	3,1	3,1	2,4	2,4	2,4	2,4
Kst 80/13 ØP 2014-2014, Investeringsfond	5	5	5	5	5	5
Totalt fond felles driftsutgifter	43,2	33,2	27,8	35	46,7	59,9

Ved utgangen av 2014 var kommunens samlede disposisjonsfond på 108,4 mill.kroner. Av dette var 41,4 mill.kroner fellesfond og 67 mill.kroner enhetenes fond. I budsjettet er det i salderingen ikke lagt inn bruk eller avsetninger til enhetenes fond utover det som enhetene selv planlegger ift. prosjekter og driftsmessig buffer. Som tabellen viser vil felles disposisjonsfond styrkes i perioden. Hovedårsaken til dette er oppbyggingen av driftsmessig buffer for å kunne finansiere økte kostnader i grunnskolen etter 2019.

Salderingen

- 2016 bruk av driftsfondet på 9,7 mill.kroner.

- I 2016 forutsettes det en prosess for å vedta innsparingstiltak for enhetene fom. 2017 på 1,5% av brutto utgifter, totalt 13,2 mill.kroner.

- Salg av eiendommene på Lenes ås i 2016 med netto sparte renter og avdrag.

Innsparinger og omstilling

Bamble kommunes enheter må gjennomføre nye innsparinger fom. 2017 tilsvarende 1,5% av brutto driftsutgifter. I tillegg er allerede vedtatte innsparinger fortsatt under implementering, det er lagt til grunn at vedtatte innsparinger gjennomføres. Unntaket er den videre opptrappingen av innsparingen på NAV som ikke er videreført.

Rådmannen har ikke spesifisert tiltak for å imøtekomme de nye innsparingene, men forutsetter at arbeidet med dette gjennomføres våren 2016 slik at tiltakene kan innarbeides i utfordringsnotatet og budsjettet for 2017-2020.

Skatt og rammetilskudd

Skatt og rammetilskudd er for 2016 beregnet iht. statsbudsjettets forutsetninger.

For 2017-2019 legges følgende forutsetninger til grunn:

- En årlig realvekst i skatt og rammetilskudd på 1%, 6,5 mill. kroner, pr. år.
- En årlig befolkningsvekst 0,2%, 28 personer, pr.år, frie inntekter øker med ca. 1,3 mill. kroner pr. år
- Demografiske endringer medfører økt behov for tjenester og det legges inn økt utgifts utjevning 2 mill. kroner pr. år.
- Enhetenes rammer justeres iht. korreksjonene i rammetilskuddet.

Eiendomsskatt

For 2016 skrives eiendomsskatten ut med følgende satser:

- Generelle skattesatsen er 6,60 promille, og for boliger og fritidseiendommer 2,3 promille.
- Bunnfradrag er kr. 500.000 for boligdelen i eiendommer.
- Reduksjonsfaktoren er 15 %.

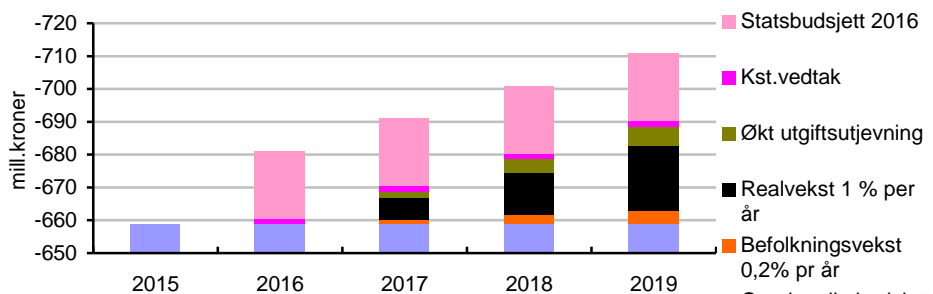
For 2017-2019 legges følgende til grunn:

- Nye eiendommer legges inn med 0,5 mill.kroner årlig.
- Fra og med 2018 innføres prisjustering av eiendomsskatten som grunnlag for finansiering av driftskostnadene til Nustadjordet og Nustadbakken

INNTEKTSRAMMER

Skatt på inntekt og formue, og rammetilskudd

Skatt og rammetilskudd er opprinnelig budsjettert med 658,8 mill. kroner i 2015. I 2016 er skatt og rammetilskudd budsjettert iht. statsbudsjettet med 681,8 mill. kroner, økende til 710,7 mill. kroner i 2019. Grafen viser utviklingen i perioden.

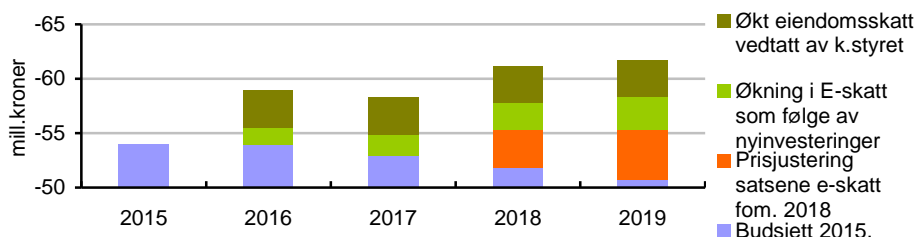
De største korreksjonene i rammetilskuddet for Bamble (1000 kroner):

Diverse endringer barnehage	1 045
Opptopping rusfeltet	972
Øyeblikkelig hjelp, fra øremerket tilskudd til rammetilskudd	3 237
Styring av helsestasjon- og skolehelsetjenesten	544
Brukerstyrt personlig assistent helårseffekt	562

Ikke alle rammekorreksjoner videreføres slik de fremkommer i statsbudsjettet til enhetene.

Eiendomsskatt

Bamble kommune skriver ut eiendomsskatt i hele kommunen, industri, næring, anlegg, boliger og hytter. For 2015 ble det opprinnelig budsjettert 53,9 mill. kroner, Dersom det blir en tilsvarende inntekt den siste terminen vil eiendomsskatten på årsbasis gi et resultat på 55,5 mill. kroner noe som er 1,5 mill.kroner høyere enn revidert budsjett. Eiendomsskatten er ikke prisjustert siden ny takseringen i 2011, og realverdien er redusert med 5,4 mill.kroner på 5 år. F.o.m 2017 legges det til grunn en vekst i nye skatteobjekter som følge av nybygging i kommunen. I gjeldende handlingsprogram for 2018 er det lagt til grunn en prisjustering av eiendomsskatten for å vise muligheten for finansiering av nye tiltak. Samlet eiendomsskatt er da økt til 61,2 mill.kroner i 2018.

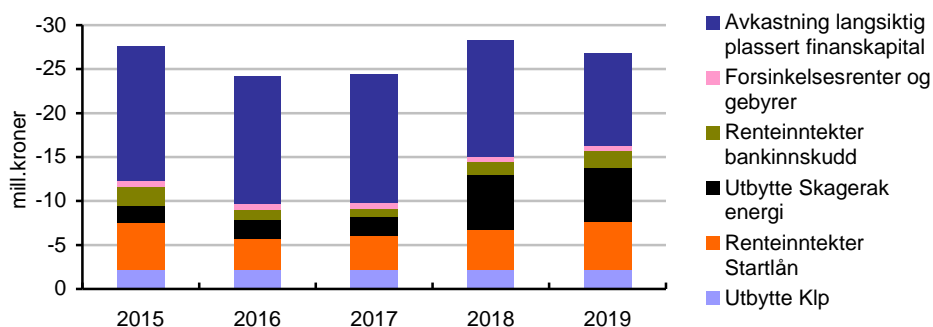

Regjeringen har hatt på høring et forslag om å endre takseringen av verkør og bruk. Dette utgjør et inntektstap for Bamble på 27 mill.kroner. Dette er ikke lagt inn i budsjettet, det forutsettes at staten kompenserer kommunen for tapet.

Renteinntekter, utbytte og gevinst av finansielle instrumenter

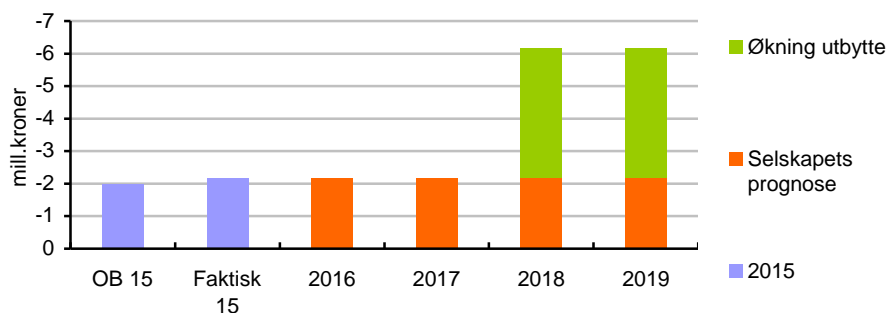
For 2016 legges det inn i budsjettet samlede renteinntekter, utbytte og gevinst av finansielle instrumenter på 27,6 mill. kroner. 100 mill. kroner av finanskapitalen skal finansiere investeringer iht. kommuneplanen og Frier vest, og vil bli brukt i løpet av perioden. Det legges inn en liten opptrapping av innskudd i omsorgsboliger, og i 2018 legges innskuddene fra Nustadbakken og Nustadjordet inn i grunnlaget for renteinntektene. Nedenfor vises samlede inntekter, renteinntekter Startlån er inkludert i tallene.

Flere områder internasjonalt sliter å hente seg inn etter finanskrisen. Det er også ventet at investeringene i Norge, spesielt innen petroleumsnæringen, vil reduseres kraftig framover. Lav oljepris, svak krone og lav rente gir derfor usikkerhet rundt framtidig avkastning og det er behov for ny behandling av vedtatt allokering i finansreglementet. Kommunens finansreglement vil bli revidert og fremmet til behandling i kommunestyret 1.halvår 2016. I 2015 vil kommunen ikke oppnå budsjettet avkastning og finansbufferfondet vil bli betydelig redusert ved inngangen til 2016. [K/Sak 96/12](#) – Reglement for finansforvaltning Bamble kommune.

Utbytte fra Skagerak energi

I Skagerak energis egne prognoser vil kraftprisene de neste 5-10 årene bli kraftig redusert i forhold til tidligere år. Prisene vil fortsatt svinge, men svingningene vil heretter skje rundt et lavere nivå. Utbyttet for 2014, som ble utbetalt i 2015, var på 2,2 mill. kroner. Forventet utbytte er budsjettet iht. selskapets egen prognose med ca. 2 mill. kroner i 2016-2017. Fra og med 2018 er det lagt inn forutsetning om opptrapping mot et normalnivå og utbyttet er økt til 6 mill. kroner.

Utbytte KLP

Utbyttet fra KLP er en del av kommunens pensjonskostnader og budsjetteres med 2,2 mill.kroner i perioden

Renteinntekter Startlån

Renteinntektene og -utgiftene på startlån budsjetteres begge med 3,5 mill.kroner i 2016, økente til 5,4 mill.kroner i 2019 som følge av økt utlån. Det forutsettes 35 mill.kroner i årlige innlån, 10 mill.kroner til refinansiering og 25 mill.kroner til økte utlån

Forsinkelsesrenter og gebyrer

Forsinkelsesrenter og purregebyrer budsjetteres med 0,6 mill.kroner alle årene i perioden.

Avkastning langsiktig plassert finanskapital

For 2016-2019 legges det til grunn:
 - en avkastning på 5,5 % rente iht. finansstrategien.
 - 2 % av vedtatt langsiktig kapital reinvesteres for å opprettholde realverdien av plasseringene.

Mill. kroner	2016	2017	2018	2019
Plassert 01.01	265	266	242	192
Avkastning	14,6	14,6	13,3	10,6
Tilbakeføres fond	-3,6	-3,6	-3,2	-2,8
Netto avkastning	10,9	11,0	10,2	7,7

Renter bankinnskudd

For 2016-2019 legges det til grunn:
 - rentebærende bankinnskudd på 100 mill. kroner.
 - Innskuddsrenten er beregnet til rundt 1% i 2016/17, stigende til rundt 2 % i 2019.

DRIFTSUTGIFTER

Renter og avdrag på ordinære lån

Gjeld

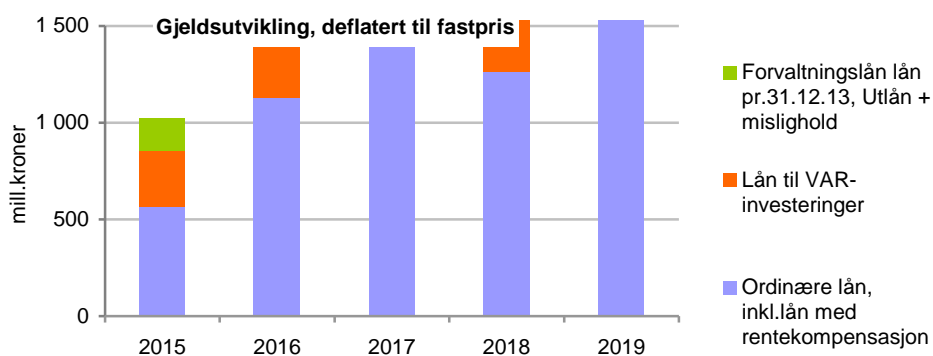
Brutto vedtatt gjeld (faktiske lån + ikke opptatte lån) er på ca. 1.069 mill.kroner 01.01.16, økende til ca. 1.193 mill. i 2019.

For 2016-2019 legges følgende til grunn:

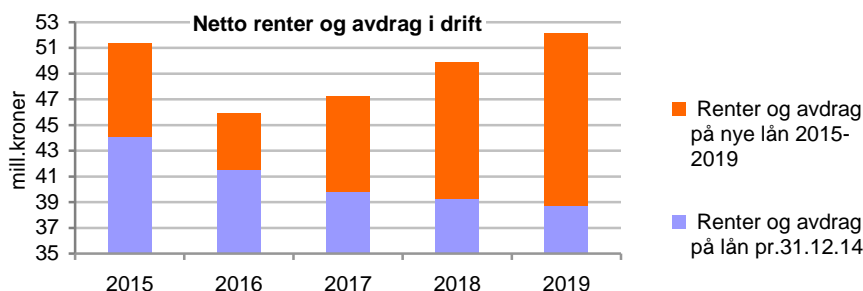
- Gjeld avdras på 30 år.
- Gjeldsrenten forutsettes å være 2,0 % i 2016 og 2017, økende til 2,3% i 2018 og 2,5 % i 2019.

Gjeldssammensetning

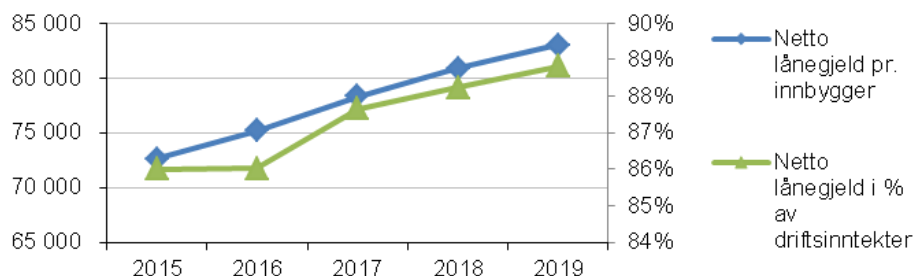
Formidlings lån videre utlån	148
VAR investeringer	289
Beregningsgrunnlag rentekompensasjon fra staten	127
Lånegjeld med rentekostnader som dekkes av kommunen	388
Kommunens totale Lånegjeld pr. 31.08.15	953

Bokført gjeld på kommunens totale låneportefølje var pr. 31.08.15 kr. 953 mill. med en rentekostnad på 2,3 %, noe som er under budsjetterte rentesats på 2,8 %. Dette skyldes bla. at kommunen i stor grad har benyttet seg av gunstige, korte renter. Norges bank har igjen utsatt økningen i sin rentebane, med en svak økning i perioden 2018-2019. Med 1,07 mrd. kroner i gjeld vil en renteøkning på 0,5 % medføre økte renteutgifter på 5,5 mill. kroner. Opptak og nye utlån av Startlån i kommunen er noe usikker pga. restriksjoner på lån i Husbanken.

Grafen nedenfor viser hvordan netto lånegjeld utvikler seg i forhold til driftsinntekter og pr. innbygger. Lånegjelden vil øke frem mot 2019.

Selv om ca. 60% av gjelda ikke er rentebærende for kommunen, vil en fremtidig renteøkning medføre økt belastning på driftsbudsjettet. Dette vil forsterke seg når gjeldsandelen øker.

Lønnsvekst og prisjustering

Bamble kommune følger Telemarksforskning anbefaling om 2,1 % av samlet lønnsmassegrunnlag inkl sosiale utgifter. Dette gir en årslønnsvekst på 2,7%. Lønnsveksten i 2016 blir da på 14 mill. kroner Driftsbudsjettene til enhetene prisjusteres hvert år. Det gis en generell priskompensasjon og større poster vurderes generelt. Enhetenes driftsutgifter justeres iht. konsumprisindeks for 2014 2 %. Større poster vurderes spesielt og det gis kompensasjon for avvikende prisvekst når denne gir urimelige utslag.

Pensjonsutgifter

Bamble kommune har pensjonsavtaler med Kommunal Landspensjonskasse og Statens pensjonskasse.

Pensjonsattsene for 2016 er beregnet slik:

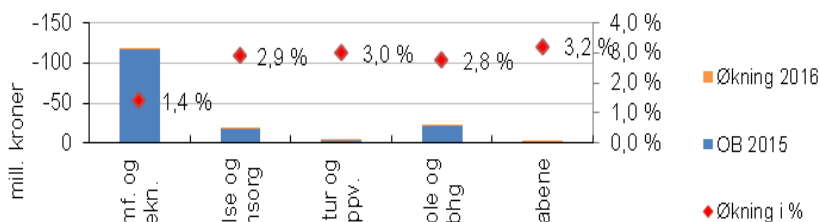
Kommunal Landspensjonskasse 14,98%

Statens pensjonskasse 11,15%.

Det er i all hovedsak små endringer i pensjonskostnadene fra 2015. KLP skriver at reguleringspremien forventes å bli noe høyere i 2016 enn i 2015. Omleggingen av uføreytelsene i offentlig tjenestepensjon fra 1.1.15 og innføring av nye og lavere uføretariffer i KLP fra samme tidspunkt, reduserer kravet til premiereserve. Premieavviket utgiftføres over 7 år.

Brukerbetalinger, leier, avgifter mv.

I 2016 utgjør brukerbetalinger, avgifter, leier mv. totalt 152,5 mill. kroner. VAR- avgiftene er den største inntektsposten, inntektene er satt til selvkost. Det foretas årlig en prisregulering av satsene for egenandeler, avgifter, leier og lignende. Effekten er lagt inn i enhetenes driftsbudsjetter. Satsene oppjusteres utover ordinær prisstigning på de områdene hvor dette er relevant. Husleiene vil trappes opp som en del av kommunens vedtatte innsparinger.

Brukerbetalinger, leier, avgifter mv.

Satsene for brukerbetalinger, leier mv. justeres generelt iht. kommunal deflator for 2014 på 3 %. På en del områder gjelder særskilte regler for regulering og disse er:

- VAR-området: reguleres etter selvkost
- Flyktninger og IUA: selv-finansierende.
- Egenandel økes med 2% konsumprisindeks 2014, gjelder boutgifter Stathelle Bofellesskap, Vest-Bamble aldershjem, Krogshavn omsorgssenter, kostpenger SFO og barnehage samt kantineprodukter skolene.
- Husleieinntekter kommunale boliger: intern prisjustering.
- Statlig tilskudd husbankmidler: kun viderefremidling av tilskuddet.
- Oppholdsbetaling barnehage: 2,9 % kommunal deflator 2015, jfr. statsbudsjettet.

Lønnsvekst

Lønnsvekst kompenseres fullt ut. Det er lagt inn en årslønnsvekst på 2,7.

Driftsutgifter

Driftsutgifter justeres med konsumprisindeksen for 2014 på 2 %. Det er lagt inn totalt 7,1 mill. kroner i prisjustering på driftsutgiftene.

Følgende poster har avvikende prisjustering:

- VAR-området: reguleres etter selvkost.
- Flyktninger og IUA: selvfinansierende.
- Husleiekostnader kommunale boliger: intern prisjustering
- Statlig husbankmidler: kun viderefremidling av tilskuddet.
- Tilskudd til ikke kommunale barnehager justeres med kommunal deflator 2016 på 2,7 % (jfr. statsbudsjettet).
- Forsikringer er økt med estimatet som er gitt av Waco.
- Det er lagt inn 3% økning, lønnsvekst, på: tilskudd Visit Grenland, kjøp ikt-tjenester Skien, overføring kirke, arbeidsgiverkontrollen, kjøp fra andre som inneholder lønnsposter.
- Kontroll og tilsynsvirksomheten er økt med 7,15%
- Snøbrøyting er lagt inn med 12% pga nye anbudsrunder og endret timekostnad.

Enhetenes driftsrammer

Følgende forutsetninger legges grunn for fastsettelse av enhetenes netto driftsrammer i perioden;

- Enhetene kompenseres fullt ut for effekten av tariffoppgjør og endringer i avlønning.
- Enhetene kompenseres for prisøkning på driftsutgiftene.
- Enhetenes inntekter justeres iht. økte betalingssetser og prisjustering av øvrige tilskudd
- Enhetenes budsjetter korrigeres for vesentlige feilbudsjetteringer.
- Enhetene kompenseres for driftskonsekvensene av nye investeringer og vedtatte tiltak
- Nye innsparinger legges inn fra 2017, 13,2 mill. kroner, fordelt iht. brutto driftsutgifter, med unntak for vedtatte selvkostområder, VAR og integreringstilskudd

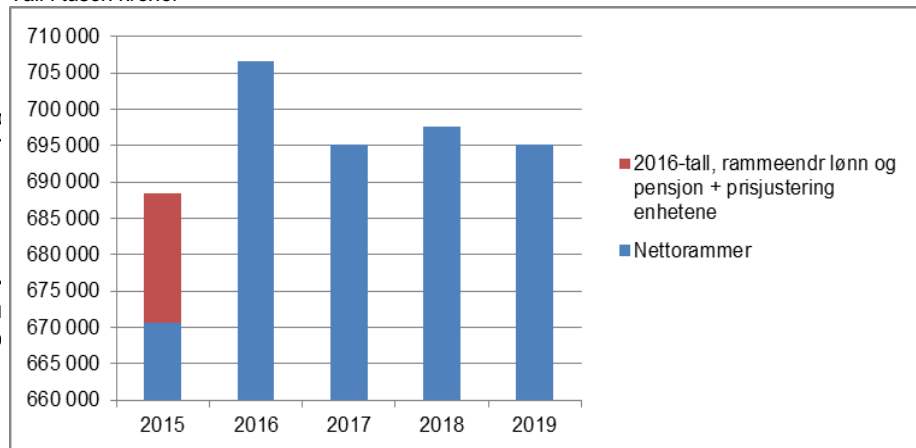
Driftskonsekvenser investeringer

- Enøk investeringer årlig 1 mill.kroner forutsetter red. strømutgifter 0,05 mill.kroner år
- Barnebolig knyttet til avlastnings-bolig Rugtvedt (10 kvm), 0,08 fom. 2016
- 10 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet 3,3 mill i 2017 og fra 2018, 6,5 mill.kroner.
- 8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken, 2,8 mill i 2017 og fra 2018, 5, mill.kroner
- Nytt kystkultursenter, 1,4 mill. kroner fom 2018
- Båt Skjærgårdstjenesten, 0,3 mill kroner fra 2016
- Investeringer parker og miljøanlegg 0,02 mill. kroner p år

ENHETENES DRIFTSRAMMER

Diagrammet under viser total nettoramme for enhetene (Overordnet ledelse, Stabene, Enhet for samfunnsutvikling og teknisk drift, Skole og barnehage, Kultur og oppvekst og Helse og omsorg) fra 2015 til 2019 (blå søyler). I 2015-kolonnen er det i tillegg lagt på 2016-tallene for rammeendring lønn og pensjon samt prisjustering (brun søyle) for å bedre vise den reelle endringen i enhetenes rammer.

Tall i tusen kroner

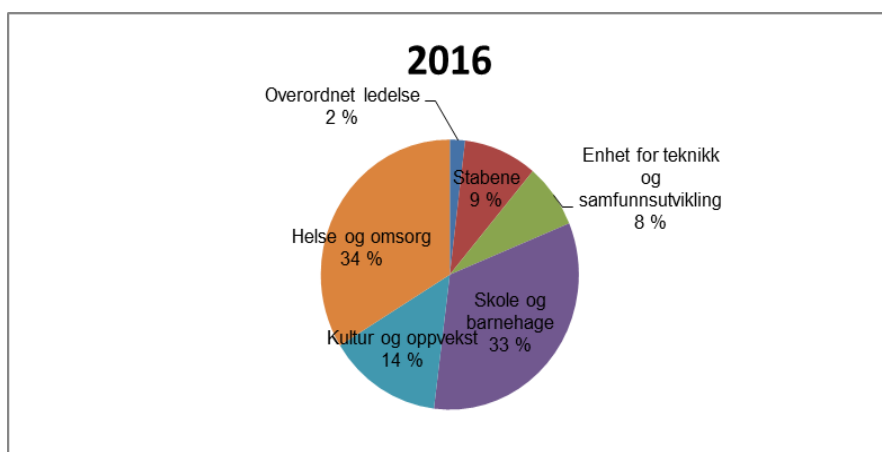
Innsparingene på 13,2 mill.kroner kommer inn i 2017. I 2016 blir avviket dekket inn av driftsfondet.

Enhetenes rammer for 2016 til 2019 utvikler seg slik som tabellen under viser.

1000 kroner	2016	2017	2018	2019
Overordnet ledelse	13 440	13 238	13 238	13 238
Stabene	65 130	63 786	63 786	63 786
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	54 265	50 526	47 891	46 399
Skole og barnehage	234 471	228 694	226 657	225 665
Kultur og oppvekst	100 676	98 229	99 249	99 249
Helse og omsorg	238 723	240 765	246 778	246 778
Nettorammer	706 705	695 238	697 599	695 115

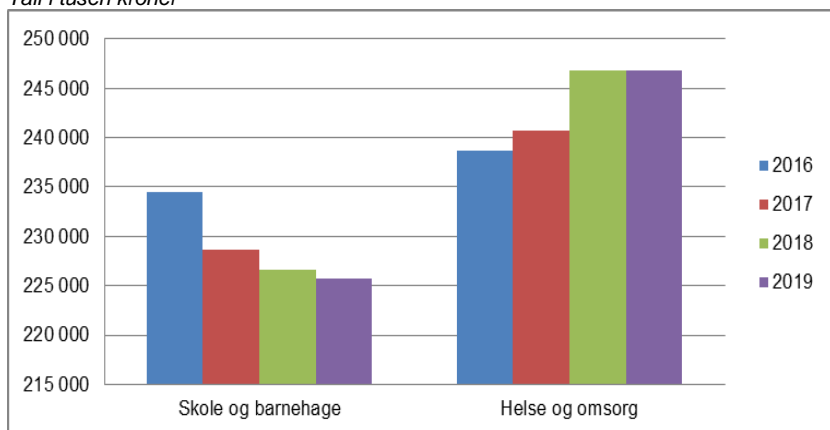

Diagrammet under viser prosentvis fordeling av enhetenes nettorammer for 2016. Renovasjon, vann og avløp ligger inne i enhet for samfunnsutvikling og teknisk drift.

Diagrammet under viser utviklingen i nettorammene i perioden 2016-2019 for de to største enhetene, Skole og barnehage og Helse og omsorg.

Tall i tusen kroner

Kommunen står ovenfor mange utfordringer fremover samtidig som den opplever en endring i befolkningssammensetningen med færre barn i skolealder og flere eldre.

Grafen ovenfor viser en betydelig omprioritering av netto rammer fra skole- og barnehage til helse og omsorg i perioden 2016-2019.

Bamble kommune har i all hovedsak gode tjenester og fornøyde brukere, men enhetene melder om press på tjenestene. Enhetene har mange utviklingsmål og ønsker om økte bevilgninger til nye tiltak. Kommunens økonomi gir ikke grunnlag for aktivitetsvekst og det er nødvendig å omprioritere midlene ettersom behovene til brukerne endres.

Driftsmessige konsekvenser av nye investeringer (ny båt Skjærgårdstjenesten, arkivdepot, Nustadbakken og Nustadjordet) er lagt inn med 1,2 mill.kroner i 2016, økente til 12,5 mill.kroner i 2019.

Eksisterende drift

Enhetens rammer justeres for vesentlige oppgaveendringer og feilbudsjetteringer.

- Nedgang i elevtallet, reduksjon skolebudsjettet med 1,4 mill i 2016, økente til 6,3 mill. kroner i 2019.
- Bortfall av tilskudd ressurskrevende tjenester på 3,2 mill.kroner.
- Tidligere feil i prisjustering , Samhandlingsreformen 0,66 mill, fastlønnsstilskudd private fysioterapeuter 0,2 mill, capitatilskudd fastlegeordningen, 1,4 mill.

Innsparinger

Det er lagt inn et nytt innsparingskrav fra 2017 på totalt 13,2 mill. kroner, 1,5 % av brutto budsjett.

Endringer K-styret, enhetenes rammer.

-1,8 mill , kompensasjon for nedgang i elevtall, folkehelseiltak og it-satsingen i skoler er lagt inn i ramma til skole og barnehage.

-1,1 mill er lagt inn i ramma til kultur og oppvekst.

- 1 mill effekt økning husleie sosiale boliger
- 0,3 mill investeringspott spillemidler
- 0,25 mill frivillige lag og organisasjoner
- 0,45 mill friskvern,
- 0,05 mill opprettholdelse Fjæra
- 0,05 mill engangstilskudd etablering av andelsgård Eik.

INVESTERINGSBUDSJETT

Investeringer

Bamble kommune har behov for investeringer i bygg og anlegg for å imøtekomme nødvendig utvikling av tjenestene og rasjonell drift. Investeringer må vurderes i et langsiktig perspektiv i forhold til kostnader og behov for utvikling. Kost-/nytte-vurderinger må gjøres i et 20-40 års perspektiv og vurderes opp mot alternative scenarier med urasjonell drift, fremtidig oppgraderingsbehov av eldre bygg og mulighet for avhending/salg. Investeringene må også ses i sammenheng med kommunens økonomi for øvrig og i perioder med store investeringer vil dette medføre nødvendige større omprioriteringer.

Nedenfor vises investeringsutgiftene de neste fire år.

1000 kroner	OB 2015	2016	2017	2018	2019
Investeringer i anleggsmidler	59 590	82 130	83 341	108 899	53 385
Utlån og forskutteringer	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 900	2 256	1 900	51 900	1 900
Avdrag på lån	7 900	7 400	8 100	8 700	9 200
Sum utgifter	104 390	126 786	128 341	204 499	99 485

Finansiering av investeringer

Bamble kommune har liten evne til å frigjøre midler til egenfinansiering av investeringer. For å få et større handlingsrom for å gjennomføre investeringer knyttet til vedtatte planer ble det i budsjettbehandlingen for 2014 besluttet å ta ut 50 mill. kroner fra finansplasseringene. I perioden er det forutsatt ytterligere 50 mill. kroner fra finanskapitalen til Frier vest. I de neste fire år er 353,3 mill.kroner forutsatt lånefinansiert, dette er 63% av samlede investeringsutgifter. Nedenfor vises finansieringen av investeringsbudsjettet de neste fire år.

1000 kroner	OB 2015	2016	2017	2018	2019
Bruk av lånemidler	-85 390	-83 890	-95 424	-89 889	-84 085
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-3 100	-7 100	-1 150	-1 100	-1 100
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 600	-8 740	-7 707	-14 450	-3 200
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-8 400	-20 100	-16 500	-13 060	-9 200
Overført fra driftsregnskapet	-1 900	-6 956	-1 900	-1 900	-1 900
Bruk av avsetninger	0	0	-5 660	-84 100	0
Sum finansiering	-104 390	-126 786	-128 341	-204 499	-99 485

Kommunen finansierer sine investeringer i hovedsak ved å ta opp lån. Høyere lånegjeld medfører at kommunen får høyere utgifter til renter og avdrag, og behov for nye kutt i driftsrammene til enhetene. For å dempe denne effekten er det viktig at lånegjelda ikke øker mer enn kommunens driftsinntekter. I et langsiktig perspektiv er det ulønnsomt å bruke av avsatte fondsmidler til investeringer. Brukes fondsmidlene i stedet for lån er kostnadene de første åra i kommunens regnskaper lavere, men på sikt vil denne fordelene forsvinne og resultatet er et vedvarende rentetap og manglende økonomiske ressurser i krisetider.

Samlede utgifter i investeringsbudsjettet for neste fire år er på 559,1 mill.kroner

- investeringer i anleggsmidler 327,8 mill.kr
- utlån av startlån 140 mill.kroner
- avdrag startlån 33,4 mill.kr
- kjøp av aksjer og andeler i Frier vest 50 mill.kr
- Innskudd Klp og arkiv Kongsberg 8,0 mill.kr

Samlet finansiering i investeringsbudsjettet for neste fire år er på 559,1 mill.kroner

- Bruk av lån 353,3 mill.kr
- Salg av anleggsmidler 10,5 mill.kr
- Momsrefusjon 34,1 mill.kr
- Mottatte avdrag og refusjoner 58,9 mill.kr
- Driftsmidler 12,7 mill.kr
- Bruk av fond 89,8 mill.kr

INVESTERINGSPROSJEKTER

Budsjettet viderefører prioritert vedtatte prosjekter. Det vil alltid være ønsker om større investeringer enn det kommunen har økonomiske evne til å gjennomføre. Derfor er det nødvendig med en prioritering i forhold til hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Kommunen vedtar investeringsrammer til Beredskap og brann sikkerhet, IKT investeringer, oppgradering kommunale bygg, ENØK investeringer og Vann, avløp, renovasjon. I tillegg prioriteres større enkeltprosjekter iht. boligsosial handlingsplan og kommunestyrevedtak. Nedenfor vises netto investeringsutgifter, eks mva, fordelt på investeringsrammer og investeringsprosjekter.

1000 kroner	OB 2015	2016	2017	2018	2019
IKT investeringer	4 200	4 200	4 200	4 200	4 200
Vann, avløp, renovasjon	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Oppgradering kommunale bygg	2 900	2 900	2 900	2 900	2 900
ENØK investeringer	800	800	800	800	800
Beredskap og brann sikkerhet	1 440	1 440	1 440	1 440	1 440
Tilpassede boliger	13 100	1 600	4 134	-3 401	0
6135 Salg av Lenes Ås	0	-6 000	0	0	0
6136 Barnebolig	500	0	0	0	0
6150 Boliger Nustadbakken	0	6 300	3 300	959	0
6166 Boliger Nustadjordet	12 600	1 300	834	-4 360	0
Finansielle investeringer	-50 390	-48 890	-60 424	-138 989	-49 085
6916 Interne finanstransaksjoner, bruk av fond	0	0	0	-84 100	0
6928 Aksjer og andeler	0	0	0	0	0
6930 Egenkapitalinnskudd KLP	0	0	0	0	0
6972 bruk av lån	-50 390	-48 890	-60 424	-54 889	-49 085
Startlån husbanken	0	0	0	0	0
6914 Startlån i Husbanken - utlån	0	0	0	0	0
6919 Ordinære avdrag på formidlingslån	0	0	0	0	0
Større prosjekter vedtatt av kommunestyret	0	0	0	84 100	4 795
6010 Udisponerte lånemidler til større prosjekter	0	0	0	0	4 795
6120 Kystkultur	0	0	0	30 800	0
6197 Frier Vest	0	0	0	50 000	0
6990 Investeringer midler iht.kommuneplan	0	0	0	3 300	0
Miljø, friområder, mm.	1 800	4 800	13 800	15 800	1 800
6500 Investeringsramme parker og miljøtiltak	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
6514 Gravplasser Eik og Bamble	0	3 000	12 000	14 000	0
Bolig-, næring- og stedsutvikling.					
Gjennomføring av planer	-450	4 550	4 550	4 550	4 550
6931 Kjøp og salg næringstomer Skjerkøya	-450	-450	-450	-450	-450
6952 Tettstedsutvikling Langesund	0	2 500	2 500	2 500	2 500
6953 Tettstedsutvikling Stathelle	0	2 500	2 500	2 500	2 500
Veg og trafikksikkerhet	1 600	3 600	3 600	3 600	3 600
6706 Veg/trafikksikkerhetstiltak	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600
6710 Båt skjærgårdsparken	0	0	0	0	0
6735 Boligfelt Kjærlighetstien	-2 000	0	0	0	0

Bevilgningen til prosjektene gis netto, det vil si at momsrefusjon og andre prosjektspesifikke inntekter kommer til fradrag. Totalt er 8 mill.kroner udisponert i slutten av perioden.

[Bevilgninger til investeringer 2016-2019, brutto og netto](#)

Det er lagt inn kjente driftskonsekvenser av investeringene i enhetenes driftsrammer i perioden. Det er også lagt inn opptrapping av handlingsrom for driftskonsekvensene av skoleutbyggingen på Grasmyr, totalt er 12,5 mill. kroner lagt inn i 2019. Reelle kostnader må beregnes i den videre prosjektering.

Større investeringsprosjekter skal til kommunestyret for politisk behandling i hht PLP-metoden i tre runder med vedtak før igangsetting:

- 1 forstudie/mulighetsstudie
- 2 forprosjekt
- 3 hovedprosjekt før gjennomføring.

Prioriterte prosjekter

- Det avsettes bto 38,5 mill. kroner til realisering av Kyst-kultursenter på Smitangen.
- Det fullfinansieres opp til netto 15,6 mill .kroner til bygging av 10 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet.
- Det fullfinansieres opp til netto 18,2 mill. kroner til bygging av totalt 10 rus / psykiatri boliger, inkl. 2 beredskaps plasser på Nustadbakken.
- Frier vest er lagt inn med innskutt kapital på 50 mill.kroner
- Investering i nye gravplasser på Eik er lagt inn med 29 mill.kroner.
- Tettstedsutvikling Stathelle og Langesund er lagt inn med 20 mill.kroner.

Ikke prioritert

Det er flere prosjekter som er innmeldt, men ikke prioritert i kommende handlingsplan:

- Diverse tiltak Kirkelig fellesråd
- Utbygging utleieboliger Lenes ås
- Utbygging sentrumsgården
- Konsekvensen av endringer i ungdomskolestruktur.

1

Bamble skal ha økt befolkningsvekst på samme nivå eller høyere enn nasjonal vekst

Bamble kommune har over lang tid hatt en tilnærmet konstant befolkning. Variasjonen de siste 20 år har vært innfor +/- 0,5%. Fra en bunn i 2011 har det vært en samlet økning på 1,2% fram til 2015. Som mange andre kommuner så opplever også Bamble en endring i befolkningssammensetningen med færre barn i skolealder og flere eldre. Tilflytningen av personer med annen nasjonalitet har i de siste årene vært stabil og bidratt til å opprettholde befolkningen. Bolig- og arbeidsmarkedet i Grenland må sees under ett. Bamble kommune må styrke og markedsføre naturgitte preferanser som kommunen har i regionen. Kommunen må ha fokus på den nye kommuneplanens arealdel og boligbygge-program som en positiv og klar premisytter for utviklingen i kommunen.

Arbeidsplasser

Bamble kommune har store nærings- og handelsarealer ferdig regulert og opparbeidet. Eksempel på dette er Rugtvedt og Skjerkøya. I tillegg er det avsatt betydelige områder for næringsliv og industri i kommuneplanens arealdel. Spesielt er Frier Vest et viktig område for utvikling av tyngre industri for hele Grenland.

Lang kyst med gode havner og hovedveien (E18) mellom Øst- og Sørlandet er muligheter som må videreutvikles. Effektive veiforbindelser inn og ut av Bamble er viktig for nyetableringer. Den raskeste forbindelsen østover vil være ny E18 med bro over Eidangerfjorden. Da vil også krysset på Rugtvedt være den beste avkjøringen til industriområdene langs Frierfjorden og ved Vold. Og det vil også være et naturlig utgangspunkt for veiforbindelsen videre oppover i Telemark og over til Vestlandet. En fremtidig sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlands-banen åpner for nærmere samarbeid mellom Grenland, Agderfylkene og Sør-Vestlandet. Grenland og Langesundsfjorden er en av landets mest trafikkerte farleder og det er viktig at statlige arbeidsplasser i den forbindelse beholdes og videreutvikles.

Boliger

Bamble kommune har natur og kystsoner med høye kvaliteter og aktivitets-muligheter. Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger. Kommunen har en skjevt fordelt boligmasse med mange eneboliger og lite med små, rimelige leiligheter. Dette fører til at unge i etableringsfasen har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Bosatte i Bamble har tilgang til et stort arbeidsmarked. Og med ny E18 vil arbeidsmarked utvides til Arendal i sør og Tønsberg i nord, innenfor akseptabel pendleravstand. Kommuneplanen legger opp til et stort utviklingspotensial i Grasmyrområdet. I tillegg til områder avsatt til offentlige og eksisterende private formål, vil det også bli plass til mange nye boliger. Det er utarbeidet et boligbyggeprogram med prioriterte oversikter over regulerte og uregulerte boligområder. Dette er både private og kommunale arealer. Arealplanen og boligbyggeprogrammet viser at kommunen har stort potensiale for ny boligbygging. [Kommuneplanens arealdel](#) og [boligbyggeprogram](#)

Effekt mål:

1. Nasjonal vekst er beregnet til 1,3%. Bamble skal ha en befolknings-vekst på samme eller høyere nivå. For å oppnå dette må det bygges 100 nye boenheter hvert år.
2. Økning i antall arbeidsplasser som overstiger nasjonal befolkningsvekst.

Strategiske tiltak:

1. Kommunen skal legge til rette for utvikling av attraktive boområder og boliger.
  - a) Nedlegge skytebanen på Fjelljordet for å åpne for boligutbygging, og i samarbeide med grunn-eiere lage områdeplan for Grasmyr-Fjellstad.
  - b) Legge til rette for, og være pådriver til, utvikling av utnyttet boligareal og fortetting på Langesund-halvøya i henhold til ATP og arealplan.
  - c) Være pådriver for gjennomføring av boligbyggeprogram med fokus på variert boligbygging.
  - d) Rask oppstart av kommunale reguleringsplaner godkjent i arealplan.
2. Kommunen skal legge til rette for næringsliv og industri ved å sette av områder i kommuneplanens arealdel.
  - a) Legge aktivt til rette for utvikling av Frier Vest industriområde.
  - b) Lage områdeplan for Langrønningen område.
  - c) Regulere inn og markedsføre lokale næringsområder i kommunedelplan for Grasmyr-Fjellstad.
  - d) Arbeide for å få etablert næringsaktivitet i regulerte arealer på Skjerkøya.
  - e) Bistå ifm tilretteleggelse for private næringsområder.
3. Ny stilling som bolig- og tettsteds-utvikler, se prioritering 2.

2

Bamble kommune skal ha livlige og trivelige kommunesentra

Bamble kommune har to kommunesentra, Stathelle og Langesund.

Boliger

En forutsetning for å få folk og aktivitet i kommunesentra er at det bor folk i bykjernene. Det er derfor viktig at en får realisert sentrumsnære boligprosjekter.

Møteplasser

For at folk skal trives i byene må det etableres gode møteplasser og områder for rekreasjon og aktiviteter for folk i alle aldre. Eksempel på slike plasser er torg, parker og lekeplasser med benker, griller, lekeapparater, beplantning og ly for vær og vind.

Handel

Når det bor og ferdes folk i byen så vil det være behov for basisbutikker og servicenæring. I tillegg vil det være en større, konsentrert befolkning som gir et bedre grunnlag for kafeer og restauranter utenom sommersesongen.

Estetikk

Folk skal være stolt av byen og hjemstedet sitt. Da er det viktig at alle bidrar til at vi som bor her gjerne vil ha besøk, gjerne gå tur, og gjerne fortelle andre om hvilken fin plass dette er. Det er den beste markedsføringen av byene og kommunen. Da må beboerne, handelsstanden og kommunen bidra.

Fritidsaktiviteter og rekreasjon

Byene, og hele Bamble kommune, har unike muligheter for alle typer aktive fritidsaktiviteter i nærområdene. Det er turstier, båtliv, gjestebrygger, utkikkspunkter, badestrender, fiskemuligheter og mye mer i gangavstand fra bysentra. Stathelle har fint nærområde på Croftholmen, Langesund har Langøya og Tangen fort.

Turisme og informasjon

Trives fastboende, så trives også turistene. Men turistene trenger mer informasjon og rettledning enn fastboende. Det er derfor viktig med skilting, informasjonsfoldere og markedsføring. Spesielt er det viktig at de som kommer eller reiser med fergen tar seg tid til å stoppe en natt eller to i kommunen.

Kultur og arrangementer

Store arrangementer og festivaler er god markedsføring og bidrar positivt til å gjøre Bamble kommune kjent i hele landet.

Samarbeid

For å få til en praktisk og konkret plan for positiv sentrumsutvikling så må alle bidra, og det må være en enighet om prioritinger og veien framover. Det bør etableres faste møter med involverte parter, og Bamble kommune må være initiativtaker og pådriver.

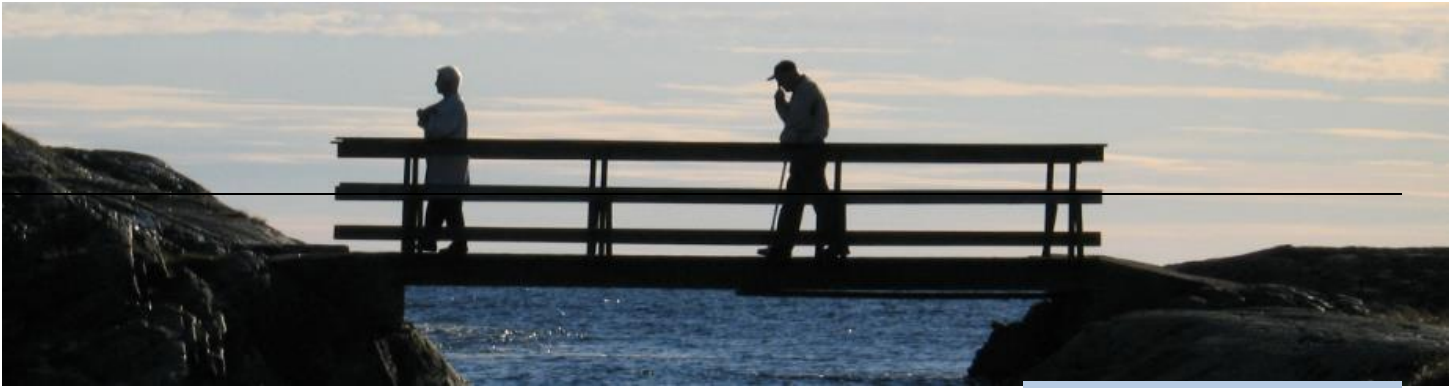
[Kommuneplanens arealdel](#)

Effektmål:

1. Langesund skal være kommunens kultursentrum.
2. Stathelle skal være kommunens handelssentrum.
3. Kommunen skal arbeide for å styrke stedenes identitet.
4. Kommunesentra skal:
  - ha arenaer og aktiviteter som gjør at folk møtes
  - være trivelige og livlige
  - ha bærekraftig utvikling
  - ha differensiert boligtilbud
  - ha gjentatte og varige aktiviteter og tilbud.

Strategiske tiltak:

1. Analysere nåsituasjonen for Langesund og Stathelle.
2. Lage individuelle handlingsplaner for «Trivsel i sentrum».
3. Stimulere til at boligprosjekter i bysentra realiseres.
4. Etablere et fast forum / møteplass som har sentrumsspørsmål som formål.
5. Etablere ny stilling som bolig- og tettstedutvikler. Det bør arbeides over tid (4 år) for se effekt av tiltaket.

3

Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester

gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning

Kommunen har i dag oppgaver som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Kommunen er velferdssamfunnets hovedaktør. Dette krever nytenking pga.

- Effektivisering av varer og tjenester i global økonomi / ikke mulig med samme effektiviseringsgevinster i offentlig sektor
- Når lønnsnivået øker sterkere enn produktiviteten blir kommunen stadig dyrere å drive
- Økt levestandard fører til at mange innbyggere ønsker å kjøpe tilleggstjenester
- Konkurransen med privat sektor om å utføre velferdsoppgaver

Vi har i dag et godt tjenestetilbud og leverer i all hovedsak gode tjenester. For å opprettholde dette, kan endringer i økonomiske forutsetninger medføre behov for å foreta strukturelle endringer som medfører større driftsenheter for å oppnå faglig og økonomiske stordriftsfordeler.

For å imøtekomme samfunnets og den enkelte innbyggers krav og økte behov for kommunale tjenester, har vi følgende utfordringer:

- Hvordan oppnå god og helhetlig ressursutnyttelse for å dekke fremtidens tjenestebehov?
- Hvordan utvikle en arbeidsgiverpolitikk som er rustet for fremtiden?
- Hvordan sikre en riktig prioritering og god styring med tjeneste-produksjonen?
- Hvordan utvikle et konstruktivt samarbeid med andre kommuner?
- Hvordan utvikle Bamble kommune og ha en god innbyggerdialog?

Bamble har pr.31.12.2014 - 942 årsverk fordelt på 1137 fast ansatte. Endringer i 2015:

- Næring miljø og samfunnsutvikling og Tekniske tjenester slås sammen til en enhet.
- Virksomhetene Langesund og Stathelle soner slås sammen.
- Ny virksomhet Administrasjon og utvikling i Helse og omsorg
- Ny virksomhet PPT og spesialpedagogisk kompetansesenter fra 1.1.16

Bamble kommune må arbeide både med internt og eksternt fokus for å møte utfordringen om gode tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning.

Det gjennomføres ulike organisasjons- og omstillingsprosjekter for å møte behov, ønsker og rettigheter fra innbyggerne i handlingsprogramperioden.

Etter utredning høsten 2015, vil det i 2016 fattes lokale vedtak om samarbeid med de øvrige Grenlandskommunene, alternativt om Bamble kommune skal fortsette som i dag.

Effektmål:

1. Innbyggerne er fornøyd med kommunens tjenestetilbud.
2. Bamble kommune gjennomfører innovative prosjekter.
3. Bamble kommune prioriterer kommunesamarbeid på områder med effektiviseringspotensiale og styrking av kompetanse og robusthet.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal vurdere fremtiden enten som egen kommune eller i 6-kommune-samarbeidet i Grenland.
2. Bamble kommune skal gjennomføre organisasjons- og omstillingsprosjekter.
3. Bamble kommune skal vurdere om vi utnytter ny teknologi effektivt og om vi samhandler godt.
4. Bamble kommune skal utrede og fatte vedtak om evt. endringer i antall ungdomsskoler.

[Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner. Meld. St. 14 \(2014-2015\)](#)

4

Bamble skal ha et arbeids- og næringsliv som bidrar til økt arbeidsdeltakelse

Deltakelse i arbeidslivet er viktig for økonomisk selvstendighet, sosial integrering i samfunnet og opplevelse av mestring og personlig utvikling.

På grunn av alder eller manglende arbeidsevne, vil noen mennesker ikke kunne delta i arbeidslivet. Et godt utbygd trykkesystem og muligheter til annen deltakelse i samfunnslivet er viktig for disse.

Noen tall fra Bamble – juni 2015:

- Arbeidsledighet	2,6 % (mai 2015)
- Antall uføre	1.123
- Antall på statlige Nav-ytelser/-tiltak	480
- Antall på sosialhjelp	152 (40 ungd. , 52 flyktninger)

I kommunens velferds- og integreringsarbeid legges det stor vekt på å hjelpe mennesker til å få en tilknytning til arbeidslivet. I dette arbeidet er flyktninger og ungdommer prioriterte grupper.

For å få til god språkopplæring og integrering av flyktninger knyttes språk-opplæring til arbeidspraksis. Det er stort behov for flere plasser for språk- og arbeidspraksis for flyktninger. I 2014 økte antall plasser i kommunens organisasjon, men det er fortsatt behov for flere plasser.

For ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv legges det vekt på at alle som kontakter Nav skal ha et arbeids- eller aktivitetstilbud. Nav har i samarbeid med Frisk Bris satt i gang nye tiltak i 2014 (Frisk Bris Ungdom) og tiltakene utvides i år i samarbeid med Grep.

I dagens arbeidsmarked er det en stor utfordring å skaffe arbeid til personer som har svak formell kompetanse. Det betyr at mange mennesker går fra tiltak til tiltak uten å komme inn i et fast arbeidsforhold. Det er nødvendig å tenke nytt for å løse denne store velferdsutfordringen. Nav arbeider tett med næringslivet for å få til dette. Noen bedrifter har en bevisst politikk på dette området. Ett eksempel er Stormberg som skal rekruttere 25 % av sine ansatte blant mennesker som har problemer med å komme ut i arbeidslivet. Dette er en utfordring også Bamble kommune må ta som organisasjon. I tillegg til dagens ordninger med praksisplasser, må Bamble kommune aktivt finne andre muligheter til å hjelpe mennesker inn i ordinært arbeidsliv.

<http://www.stormberg.com> – samfunnsengasjement

Effektmål:

1. Bamble kommune skal ha nedgang i antall personer som står uten arbeid (registrerte arbeidssøkere).
2. Bamble kommune skal øke:
  - plasser for arbeidspraksis og språkopplæring totalt i kommunen
  - plasser for arbeidspraksis og språkopplæring i egen organisasjon

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal aktivt bidra til at mennesker som står utenfor arbeidslivet får mulighet til å prøve ut sin arbeidsevne og knytte relasjoner til arbeidsmarkedet. Kommunen skal opprette flere plasser for språkopplæring og arbeidspraksis i egen organisasjon.
2. Nav Bamble skal i samarbeid med næringslivet arbeide aktivt med utvikling ordninger for rekruttering av personer som sliter med å komme inn i ordinært arbeid.
3. Bamble kommune skal i sin organisasjon utvikle nye kompetansehevende ordninger som bidrar til å hjelpe mennesker inn i ordinært arbeid. Det skal etableres et tiltak som gir målrettet arbeidspraksis med fokus på kvalifisering

5

Bamble kommune skal bidra til at alle barn og familier som trenger det får tidlig og tilpasset hjelp

God oppvekst for barn og unge har stor betydning for gjennomføring av utdanning, mulighet for arbeid og inntekt, og redusert risiko for helseproblemer og tidlig uførhet. Sosiale levekår og familiesituasjon har stor betydning for barns oppvekst. I den nasjonale satsingen på folkehelsearbeid er sosial ulikhet definert som vårt største helseproblem.

Bamble kommune har i mange år hatt fokus på tidlig innsats og godt tverrfaglig samarbeid. Det er etablert systemer og rutiner for dette bl.a. «Samarbeids-modellen for tverrfaglig samarbeid for barn og unge». Det er også etablert gode samarbeidsarenaer bl.a. en årlig samhandlingskonferanse for ansatte som arbeider med barn og ungdom. Det er gjennomført flere utviklingsprosjekter for å styrke forebyggende arbeid og tidlig innsats, bl.a. «Barnehager som forebyggende arena».

Vi har store muligheter til å gi hjelp på et tidlig tidspunkt. Et stort antall ansatte i kommunen og i instanser kommunen samarbeider med, arbeider med barn og unge. Nesten alle barn og unge i Bamble er daglig kontakt med våre tjenester. Vår visjon bør være «vi har mange barn i Bamble – men ingen å miste».

Selv om Bamble framstår som en relativt god kommune når det gjelder forebyggende arbeid og tidlig innsats, så viser statistikk at vi har utfordringer knyttet til frafall i skole og arbeidsliv og helse- og sosialproblemer. Å styrke kvaliteten på forebyggende arbeid og tidlig innsats må derfor være en prioritert oppgave. Dette vil bl.a. bli fulgt opp gjennom prosjektet «Talenter for framtida». I dette utviklingsarbeidet vil det bli lagt spesielt vekt på å:

- Sikre systematisk arbeid i alle aktuelle tjenester
- Sikre tverrfaglig samarbeid knyttet til skoler og barnehager

En styrking av arbeidet med tidlig innsats handler i stor grad om kompetanse (kunnskap, holdninger og handlingsevne) til å se barn, unge og familier som trenger hjelp, og til å iverksette tiltak som har dokumentert effekt. Det forutsetter evne til å få til godt samarbeid med foresatte. Barn, unge og familier med fremmedkulturell bakgrunn er en gruppe som bør ha prioritet i forhold til tidlig innsats.

Forebyggende arbeid og tidlig innsats er god samfunnsøkonomi. Problemet er ofte at innsats og gevinst kommer på ulike tidspunkt og på ulike budsjetter. Det er behov for en økonomisk styrking av dette arbeidet i Bamble, men den største utfordringen er at en del av kommunens innsparinger «rammer» dette arbeidet.

[Forebyggende barnevern Bamble 2015 - Ungdata](#)

Effektmål:

1. Bamble kommune skal registrere:
  - a. Færre unge som er uten arbeid, skole eller aktivitet
  - b. Færre flyktninge-/innvandererfamilier i barnevernet.
  - c. Flere barn og unge som opplever god psykisk helse

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal sikre at medarbeidere og samarbeidspartnere har kompetanse til å se og følge opp barn, unge og familier som er i en sårbar livssituasjon.
2. Bamble kommunen skal ha fokus på å videreutvikle en samarbeidskultur og systemer som sikrer rask og god faglig oppfølging. Dette skal bl.a. skje gjennom prosjektet Talenter for framtida.
3. Bamble kommune skal prioritere faglige og økonomiske ressurser til forebyggende psykisk helseprogrammer i skole og tilbud om rask psykisk helsehjelp til barn og unge, bl.a. gjennom en styrking av skolehelsetjenesten.

6

Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet

Kommunebarometeret 2015 viser at nøkkeltallene for Bamble kommune er klart bedre, og det gjelder på de fleste områder, også barnehage. Dessverre går pila motsatt vei også i år når det gjelder skole.

Barnehage kommer på 127. plass av landets 428 kommuner. I Telemark fylke kommer Bamblebarnehagen på en syvende plass, av totalt 19 kommuner. Kommunebarometeret viser at bemanningen i kommunale barnehager er lav, blant de 5 % kommuner med lavest bemanning. Dette er med på å trekke skåren godt nedover. Det som trekker opp, er blant annet at alle styrere og ledere i kommunale barnehager har barnehagelærerutdanning. Vi er godt på vei mot nye nasjonale mål om 50 % pedagog i læringsmiljø i barnehage. I dag har vi 33-35 %.

Skole har ikke samme gode posisjon som barnehage og havner på 345. plass av landets 428 kommuner. I Telemark fylke kommer Bambleskolen på en 17. plass av totalt 19 kommuner. En hovedkonklusjon er at avgangskarakterene på 10. trinn har vært veldig svake de siste årene, og det trekker mye ned i målingen. I juni 2014 som tallene er fra, var avgangskarakterene på det hittil lavest målte nivået. Gledelig er at Bambleskolen i juni 2015 hadde grunnskolepoeng på 40,0, og det er en fremgang på hele 2,4 poeng. Kommunebarometeret i 2016 vil vise bedre resultat for Bambleskolen. En annen faktor som er med på å trekke ned i Kommunebarometerets målinger, er at Bambleskolen har færre lærere med høyere utdanning ut over lærerskole. Bamble kommune har satset mye på videreutdanning av lærere og gjør det også videre fremover. Videre viser målingen at frafallet på videregående skole blant elever fra kommunen er noe over landsgjennomsnittet, dvs at flere elever fra BK faller fra. Samtidig gir det grunn til optimisme at skåringen på nasjonale prøver er på middels nivå i landet, for Bambleskolen har satset mye på arbeid med grunnleggende ferdigheter. Nasjonale prøver avholdes i 5., 8. og 9. trinn. De måler ferdighetene *lesing* og *skrivning* samt faget *engelsk*. Det er en nedgang i resultater på nasjonale prøver fra åttende til niende trinn.

Prestasjonene på nasjonale prøver er bedre enn avgangskarakterene. Hvorfor er det ikke større samsvar her? Dette må vi drøfte. Videre har Bambleskolen satset på læringsmiljøarbeid gjennom Respekt-programmet, og vi ser at trivselen blant elevene er svært god i målingen. Det er grunn til å hevde at på de områdene der vi har satset kollektivt kapasitetsutbygging i skolene og investert store ressurser, både økonomisk og menneskelig, der har vi også lykket med å snu statistikken.

Samfunnet endrer seg raskt, og dette må reflekteres i skolens innhold. Det regjeringsoppnevnte Ludvigsen-utvalget har konkludert i hovedrapporten *Fremtidens skole*, at kompetanse i fag og dybdeløring er viktige. Dette skal vi ta på alvor i Bambleksolen.

[Ludvigsen-utvalget NOU 2014:7: Elevens læring i fremtidens skole](#)
[Ludvigsen-utvalget NOU 2015:8: Fremtidens skole](#)

Effekt mål

1. Elever under kritisk grense på kartleggingsprøver i lesing på første trinn, følges umiddelbart opp med tiltak som er forskningsbaserte og tilpasset elevens behov.
2. Elevenes læringsresultater:
  - Grunnskolepoeng er på 40 eller over.
  - Nasjonale prøver ligger på nasjonalt nivå eller over.
3. Andel elever med spesialundervisning er 6-7 %
4. Elevundersøkelsen viser at
  - ingen elever blir mobbet.
  - området *Læringskultur* (motivasjon og mestring) er over nasjonalt snitt.

Strategiske tiltak

1. Videreføre læringsmiljøprogrammene *Være sammen* i barnehage og *Respekt* i skole
2. Fokuset på pedagogisk lederskap som læres blant annet gjennom studiereise til New Zealand og i Conexus-verktøyer, opprettholdes og videreutvikles.
3. Regning som grunnleggende ferdighet blir nytt kommunalt satsningsområde 2016-2018.
4. Pedagognormen i barnehage økes fra 33 % til 50 % innen 2019.
5. PPT videreutvikles som systemisk veileder i arbeidet med læringsmiljø i barnehage og skole
6. Innføringstjenesten Paletten videreføres som kompetansemiljø med veiledning til alle skoler og barnehager innenfor flerspråklig opplæring.
7. Fysisk aktivitet og helse får hovedfokus i 2015-16, oppstart juni 2015.

7

Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet

Kommunens innbyggere med store omsorgsbehov er en sammensatt og uensartet gruppe, alt fra små barn og unge med medfødt funksjonsnedsettelse, mennesker med ervervet funksjonsnedsettelse, kronikere, psykisk syke, rusmiddelavhengige og eldre.

Bambles demografiske utvikling viser økning i antall eldre og reduksjon i antall barn og unge. Økningen i antallet over 65 år vil gi en forholdsvis stor gruppe «friske yngre eldre», men også en betydelig gruppe som trenger behandling for kroniske sykdommer og hjelp på grunn av funksjonsnedsettelse. Jo mer funksjonsvennlige omgivelser en lever i, jo større er muligheten for å klare seg lenger uten hjelp. Bruk av velferdsteknologi i kommunen vil kunne gi innbyggerne muligheter til å mestre eget liv og helse, og vil gi flere muligheter til å bo lengre i eget hjem. Samtidig vet vi at jo eldre en blir, jo flere samtidige diagnoser får en. Ved økende alder øker også sannsynligheten for å få alvorlige og kostnadskrevede sykdommer som for eksempel kreft, demens, diabetes, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer, og muskel- og skjelettsykdommer.

Noen av våre hovedutfordringer er knyttet til å forebygge og/eller redusere forekomst og konsekvenser knyttet til disse sykdommene, samt ivaretagelse av omsorgstrengende i alle aldre, med ulike behov. I tillegg må Bamble kommune prioritere boliger til mennesker med behov for heldøgns tilsyn og omsorg, jfr. Boligsosial handlingsplan.

Samhandlingsreformen stiller nye og skjerpede krav til den kommunale omsorgstjenesten. Pasientene utskrives tidligere fra sykehus til pleie, omsorg og behandling i kommunen. Med dette følger også nye krav til kompetanse hos våre ansatte. Fra 2017 vil kommunene få det samme ansvaret for mennesker med rus- og/eller psykiske lidelser, som for somatiske lidelser. Det innføres kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter, samt krav om kommunale øyeblikkelig hjelp plasser for denne brukergruppa. Fra 2020 vil det komme krav om psykologtilbud i kommunen.

Bamble kommune må sikre nødvendig kompetanse og legge til rette for at egne ansatte får mulighet til utdanning, både på høyskole- og universitetsnivå, og fagarbeidernivå, samt framstå som en attraktiv arbeidsgiver for å sikre nødvendig rekruttering.

[Morgendagens omsorg. Meld. St. 29 \(2012-2013\)](#)

[Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet. Meld. St. 26 \(2014-2015\)](#)

[Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner. Meld. St. 14 \(2014-2015\)](#)

Boligsosial handlingsplan 2013-2025, Bamble kommune

Effektmål:

1. Bambles innbyggere opplever å få de tjenester de har behov for til rett tid.
2. Bamble kommune tar i mot og gir faglig forsvarlig helsetilbud til utskrivningsklare pasienter.

Strategiske tiltak:

1. Sikre et forsvarlig tilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne og forebygge belastninger i familien.
2. Videreutvikle tilbud knyttet til: Demens
Psykisk syke
Rusmiddelavhengige
Andre krevende omsorgsoppgaver
3. Bygge boliger til mennesker med store og sammensatte behov. I denne prosessen må det prøves ut ny velferdsteknologi, samt vurdere å bruke løsninger som bidrar til gode tilbud og effektiv drift.
Nustadbakken – 2017
Nustadjordet – 2017
Barnebolig – 2017
4. Ha økt satsing på forebygging av fall, ensomhet, kognitiv svikt og andre forebyggende tiltak overfor eldre.

8

Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av helse- og velferdsproblemer

Det er store utfordringer knyttet til endringer i sykdomsbildet, med økning i livsstilsrelaterte sykdommer, som for eksempel overvekt, diabetes og kols. Bamble folkehelseprofil viser utfordringer i forhold til innbyggernes generelle helsetilstand. De områder som peker seg negativt ut er spesielt psykiske symptomer og lidelser, og hjerte- og karsykdommer. I tillegg er andelen innbyggere med videregående eller høyere utdanning lavere enn landsnivået.

Alt dette er faktorer som har stor betydning for folkehelse og det enkelte individs helsetilstand og mulighet for mestring av hverdagen. Det vil derfor være viktig både å se på de samfunnsmessige årsakene til dette, samt konsekvenser for den enkelte innbygger og kommunen som tjenesteyter. Dette fordrer fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid fra tidlig barnealder og gjennom hele livsløpet.

Skal Bamble lykkes med å skape et helsefremmende samfunn må det gjøres en helhetlig innsats for å utjevne sosial ulikhet i helse. Det handler om å løfte de som har størst utfordringer enten i forhold til familiesituasjon, psykisk og fysisk helse, utdanning, boforhold eller lokalmiljø.

Videre må kommunen blant annet ha samfunnsmedisinsk kompetanse som gir oversikt over kommunens helsetilstand og beslutningsgrunnlag for utvikling av tjenestene. Det trengs ansatte med høy kompetanse i forhold til å møte mennesker på ulike arenaer og i ulike livssituasjoner, innenfor motiverings- og endringsarbeid, om hvilke tiltak som virker, om rehabilitering og habilitering, og ikke minst må en ha tilstrekkelig antall fagpersoner med rett kompetanse for tidlig og riktig intervensjon. I dette inngår også kunnskap om komplekse årsakssammenhenger når det gjelder innvandrers grupper helse og trivsel. Innvandrere er en uensartet gruppe, og det er derfor nødvendig å bruke ulike strategier.

Det må også arbeides systematisk med organisering av brukermedvirkning, både for å benytte brukernes egne ressurser, men også for å sikre individuelt tilpassede tjenester og tiltak. Samarbeid med foreldre/foresatte/pårørende og frivillige organisasjoner, vil være viktige arenaer for forebygging og helsefremming.

Regjeringen har nylig lagt fram ny folkehelsemelding, hvor blant annet fire områder vektlegges: sidestille psykiske lidelser og problemer med somatiske, tilrettelegge for helsevennlige valg, aktive eldre, og redusere sosial ulikhet i helse. I tillegg har Bamble utarbeidet «Handlingsplan for folkehelse», som gir føringer for forebyggende og helsefremmende arbeid.

[Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter. Meld. St. 19 \(2014-2015\)](#)

[Bamble kommune folkehelseprofil 2015](#)

[Handlingsplan for folkehelse](#)

[Samfunnsutvikling for god folkehelse \(2014\)](#)

Effektmål:

1. Folkehelseprofilen viser positiv utvikling for kommunens innbyggere.
2. Flere med helse- og velferdsproblemer er i jobb og aktivitet.
3. I neste Ung dataundersøkelse er antallet unge med emosjonelle vansker gått ned.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal styrke fokuset på aktivitet, kosthold, gode levevaner og mestring av helseplager for alle i kommunen.
2. Bamble kommune skal ha fokus på levekår, arbeid, utdanning og bolig for å utjevne sosial ulikhet i helse.
3. Bamble kommune skal bidra til at livsstilsrelaterte sykdommer oppdages på et tidlig tidspunkt og tilby helhetlig behandling, rehabilitering og habilitering.
4. Bruk av velferdsteknologiske løsninger skal bidra til økt frihet, egenmestring og livskvalitet for det enkelte individ.

9

Bamble skal framstå som en av Norges fremste kystkulturkommuner

Kystkultur er et prioritert område i Bamble. Arbeidet med kystkultur er både en satsing på kultur, men er også en næringspolitisk satsing. I tillegg til å utvikle gode kulturtilbud, er det et mål å bidra til identitetsbygging, næringsutvikling og utvikling av det gode bosted. Kystkulturarbeidet har vært utgangspunkt for utvikling av kystkultursenter, Langesund som musikk- og festivalby og for etableringen av kyststien.

Det er en rekke positive faktorer som gir Bamble muligheter for videre satsing på kystkultur:

- Museumsarbeidet i Bamble skal prioritere kystkultur og kommunen arbeider med etablering av et nytt kystkultursenter på Smietangen i Langesund
- Det er etablert kyststi fra Stathelle til Fossing som forvaltes og utvikles av Bamble turlag
- Det er et levende kystkultursenter i Langesund i regi av Langesundsfjorden kystlag
- Wrigthegaarden er en av landets viktigste arenaer for sommerkonserter
- Langøya er i ferd med å bli et viktig område for rekreasjon og friluftsliv
- Senter for matauk har etablert seg på Langøya hovedgård
- Det er bygd ut gjestebrygger i Langesund og ved Langøya
- Skagerakfestivalene har vokst og vist seg levedyktige
- Det er etablert ny fergeforbindelse til Danmark og Vestlandet
- Quality Hotel & Resort Skjærgården investerer og satser på en mer aktiv drift
- Det er gjennomført forstudie som kan gi grunnlag for å utvikle Langesund sjømat- og fiskerisenter
- Det er et aktivt frivillig turistkontor i Langesund (Langesund Turistservice)
- Det pågår arbeid med utbygging av Smietangen som en «ny» bydel i Langesund

Bamble kommune har en historisk mulighet til å etablere et nytt og spennende kystsenter i forbindelse med utbyggingen på Smietangen. Kommunestyret har på bakgrunn av en forstudie vedtatt å gå videre med et forprosjekt. I vedtatt handlingsprogrammet for 2015-2018 er det lagt inn både investerings- og driftsmidler til et kystkultursenter. En eventuell etablering av en sjøtrafikksentral og base for losene på Smietangen, vil også bidra positivt til et levende maritimt miljø i Langesund.

Kommunestyret vedtok i budsjettet for 2015 (sak 84/14) å bevilge kr. 550.000 til «viktige og nødvendige tiltak for utviklingen av Langesund som musikk- og festivalby». Tiltakene i 2015 bør være en del av en mer langsiktig strategi for å videreutvikle Langesund som en musikk- og festivalby.

Arbeidet med å videreutvikle Langesund som musikk- og festivalby må ses i sammenheng med andre tiltak for å styrke Bamble og Langesund som et attraktivt reisemål og som en del av en regional reiselivssatsing i Telemark.

Effektmål:

1. **Kultur:** Det skal registreres økning i besøkende/publikum til et nytt kystkultursenter, konserter og festivaler og andre tilbud som knyttet til kystkultur.
2. **Næringsutvikling:** Det skal registreres økning i overnattingsdøgn på overnattingssteder og økt omsetning på serveringssteder og handel.

Strategiske tiltak:

1. Bamble kommune skal utrede muligheter for å etablere et nytt kystkultursenter knyttet til utbyggingen på Smietangen i Langesund.
2. Langesund skal videreutvikles som musikk- og festivalby.
3. Bamble kommune skal utvikle Langøya og kyststien til attraktive og spennende turistmål.

10

Trafikkavviklingen i Bamble skal være trygg, effektiv og miljøvennlig for alle trafikanter.

Kommunen bruker årlig ca. 1,2 – 1,5 mill. kr til trafikksikringstiltak i forbindelse med tiltaket «Aksjon Skoleveg». Det vesentligste av dette benyttes til nyetablering av gang- sykkelveg forbindelser. Statens vegvesen, Telemark fylkeskommune og Bamble kommune utarbeidet i 2011 en plan for «Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Bamble». Ambisjonsnivået er her: - Sammenbinde dagens anlegg, - Separere gående og syklende i sentrum og – Sykkelvegvisning.

Kommunestyret vedtok i 2010 Trafikksikkerhetsplan for Bamble kommune. Denne planen inneholder alt fra store investeringstiltak til enklere motivasjonstiltak. Det alt vesentligste av tiltakene retter seg mot fylkesveger og E18. Kun i mindre grad mot kommunale veier. Planen vil bli revidert i 2016. Planen vil danne grunnlag for «Aksjon skoleveg» tiltakene i årene fremover.

Trafikkavviklingen på det kommunale vegnettet er alt overveiende bra. Enkelte bratte kneiker kan i kortere perioder vinterstid medføre noen forsinkelser. Fagerliåsen er et eksempel på et område som vil kreve ekstra vintervedlikehold for å opprettholde sikker fremkommelighet. Boligutbygging innenfor bybåndet, vil på sikt generere flere brukere av gang- og sykkelveger og kollektivtilbudet på Langesundshalvøya. Dette vil føre til utfordringer i forhold til oppgradering og drift og vedlikehold av det eksisterende tilbudet.

Ny E18 gjennom kommunen vil føre til betydelig bedret trafikkavvikling også i sterkt belastede perioder, både for lokaltrafikk og gjennomgangstrafikk. I forbindelse med utbyggingen av E18 og utbedring av eksisterende tunneller, må det påregnes utfordringer for trafikkavviklingen i perioder ved Rugtvedt – Hekkensmyr. Statens vegvesen utarbeider en risikovurdering for dette.

På følgende strekninger (som alle er fylkesveier) er det behov for å bedre trafikkavvikling og fremkommelighet:

- **Strekningen E18 – Surtebogen, (Gassvegen)**
Status: Reguleringsplan for ny trase´ foreligger, og det er utfordringer med smale partier hvor deler går gjennom boligområde og lokal skoleveg.
- **Strekningen E18 – Ferge terminal i Langesund**
Status: Utfordringer i kryssområder på vegstrekningen som både er lokalveg og hovedferdselsåre for fergetrafikken. Behov for strengere krav til vintervedlikehold på eksisterende trase´ i påvente av ny direkteforbindelse fra f. eks. Riis til fergeterminalen. Ny trase´ bør utredes.
- **Strekningen Feset – Valle**
Status: Vegen er smal, svingete og i sommermånedene svært trafikkert. En utbedring av vegen fra Feset vil redusere trafikkbelastningen gjennom blant annet Brevikstrand. Ny tilknytning mellom ny E 18 v/ Langrønningen og Valleveien via Fossing veien bør vurderes.

Kollektivtilbudet på Langesundshalvøya er forholdsvis bra utbygd, men i resten av kommunen er tilbudet svært dårlig.

Effekt mål:

1. Økt bruk av gang-/sykkelvegnettet.
2. Antall skoleelever som kjøres til skolen skal reduseres.
3. Reduksjon i antall trafikkulykker.
4. Økt andel av miljøvennlige kjøretøy.
5. Økt antall busspassasjerer i Bamble kommune.

Strategiske tiltak:

6. Bamble kommune skal arbeide for å få etablert gang- og sykkelveg langs fylkesvegen fra Nato-kaia til Tostrups-vei på Stathelle, samt langs Valleveien fra Åby til Valle.
7. Bamble kommune skal sikre godt helårs-vedlikehold av fortau og gang- og sykkelveger.
8. Bamble kommune skal årlig gjennomføre trafikksikringstiltak for myke trafikanter.
9. Kommunen skal være aktiv pådriver for å få etablert en sikker og effektiv vegforbindelse i områdene:
  - E18 – Surtebogen-Vold
  - E18 – Fergeterminal Langesund
  - Feset - Valle
10. Kommunen skal gjennom revisjon av trafikksikkerhetsplan for 2016 – 2020 jobbe aktivt for at Bamble skal bli «Trafikksikker kommune».
11. Kommunen skal være aktiv pådriver for å bedre kollektivtilbudet internt i kommunen og legge til rette for at tiltak i plan for «Hovedvegnett for sykkeltrafikk i Grenland», og «Strategi og plan for myke trafikanter i Grenland» blir gjennomført.

Tabell 1a og 1b Driftsbudsjett

1000 kroner

TABELL 1A	2015	2016	2017	2018	2019
Skatt på inntekt og formue	-330 416	-345 412	-351 912	-358 412	-364 912
Ordinært rammetilskudd	-328 424	-335 635	-339 035	-342 435	-345 835
Skatt på eiendom	-53 969	-59 319	-58 739	-61 659	-62 159
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0
Andre generelle statsstilskudd	-5 962	-5 577	-5 155	-4 621	-4 503
Sum frie diponible inntekter	-718 771	-745 943	-754 841	-767 127	-777 409
Renteinntekter og utbytte	-27 356	-9 671	-9 771	-15 021	-16 321
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	-14 553	-14 624	-13 320	-10 566
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	27 351	20 070	20 450	23 560	26 984
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	28 700	28 950	30 000	30 300	30 400
Netto finansinntekter/-utgifter	28 695	24 796	26 055	25 519	30 497
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6 744	9 161	12 639	16 600	17 888
Til bundne avsetninger	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-2 164	-10 928	-1 750	-1 750	-1 750
Netto avsetninger	4 580	-1 767	10 889	14 850	16 138
Overført til investeringsregnskapet	1 900	1 900	1 900	1 900	1 900
Til fordeling drift	-683 596	-721 014	-715 997	-724 858	-728 874
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	683 596	721 014	715 997	724 858	728 874
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0

1000 kroner

TABELL 1B	2015	2016	2017	2018	2019
Overordnet ledelse	12 991	13 440	13 238	13 238	13 238
Stabene	69 825	65 130	63 786	63 786	63 786
Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	40 317	54 265	50 526	47 891	46 399
Skole og barnehage	230 977	234 471	228 694	226 657	225 665
Kultur og oppvekst	94 218	100 676	98 229	99 249	99 249
Helse og omsorg	222 353	238 723	240 765	246 778	246 778
Fellesutgifter	370	450	400	400	400
Finansiering	12 545	13 859	20 359	26 859	33 359
Sum fordelt til enhetene	683 596	721 014	715 997	724 858	728 874

Tabell 2a og 2b Investeringsbudsjett

1000 kroner	2015	2016	2017	2018	2019
1 Investeringer i anleggsmidler	59 590	82 130	83 341	108 899	53 385
2 Utlån og forskutteringer	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
3 Kjøp av aksjer og andeler	1 900	2 256	1 900	51 900	1 900
4 Avdrag på lån	7 900	7 400	8 100	8 700	9 200
Sum finansieringsbehov	104 390	126 786	128 341	204 499	99 485
9 Bruk av lånemidler	-85 390	-83 890	-95 424	-89 889	-84 085
10 Inntekter fra salg av anleggsmidler	-3 100	-7 100	-1 150	-1 100	-1 100
12 Kompensasjon for merverdiavgift	-5 600	-8 740	-7 707	-14 450	-3 200
13 Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-8 400	-20 100	-16 500	-13 060	-9 200
16 Overført fra driftsregnskapet	-1 900	-6 956	-1 900	-1 900	-1 900
18 Bruk av avsetninger	0	0	-5 660	-84 100	0
Sum finansiering	-104 390	-126 786	-128 341	-204 499	-99 485
Netto	0	0	0	0	0

1000 kroner	2015	2016	2017	2018	2019
Beredskap og brannsikkerhet	1 440	1 440	7 150	1 440	1 440
Tilpassede boliger	17 000	24 240	15 041	1 151	0
Oppgradering kommunale bygg	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
ENØK investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
IKT investeringer	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Større prosjekter vedtatt av kommunestyret	0	0	0	42 825	4 795
Miljø, friområder, mm.	2 000	5 500	16 000	18 333	2 000
Bolig-, næring- og stedsutvikling. Gjennomføring av planer	650	6 650	6 650	6 650	6 650
Vann, avløp, renovasjon	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Veg og trafikksikkerhet	4 000	9 800	4 000	4 000	4 000
Investeringer i anleggsmidler					
Brutto investeringsutgifter i anleggsmidler, inklusive mva.	59 590	82 130	83 341	108 899	53 385

Hovedoversikt drift

Tall i 1000 kroner	2015	2016	2017	2018	2019
Brukerbetalinger	-31 185	-32 352	-32 352	-32 352	-32 352
Andre salgs- og leieinntekter	-118 742	-120 483	-123 713	-127 866	-131 234
Overføringer med krav til motytelser	-78 280	-80 893	-85 093	-89 331	-89 331
Rammetilskudd fra staten	-328 424	-335 635	-339 035	-342 435	-345 835
Andre statlige overføringer	-51 252	-53 959	-53 537	-53 003	-52 885
Andre overføringer	-519	-534	-534	-534	-534
Innteks- og formuesskatt	-330 416	-345 412	-351 912	-358 412	-364 912
Eiendomsskatt	-53 969	-59 319	-58 739	-61 659	-62 159
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-992 787	-1 028 587	-1 044 915	-1 065 592	-1 079 242
Lønnsutgifter	517 769	535 473	550 273	564 635	564 635
Sosiale utgifter	144 963	144 163	144 163	144 163	144 163
Kjøp som inngår i kommunal produksjon	129 740	134 626	129 893	125 732	125 682
Kjøp som erstatter egenproduksjon	94 325	96 376	96 376	97 396	97 396
Overføringer	77 796	106 281	98 109	103 941	109 959
Avskrivninger	0	45 721	46 383	46 373	47 710
Fordelte utgifter	-10 580	-11 391	-11 391	-11 391	-11 391
Sum driftsutgifter	954 012	1 051 249	1 053 806	1 070 849	1 078 154
Brutto driftsresultat	-38 775	22 662	8 891	5 257	-1 088
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-27 423	-9 741	-9 841	-15 091	-16 391
Gevinst finansielle instrumenter	0	-14 553	-14 624	-13 320	-10 566
Mottatte avdrag på lån	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	-27 423	-24 294	-24 465	-28 411	-26 957
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	27 351	20 070	20 450	23 560	26 984
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0	0
Avdragsutgifter	28 700	28 950	30 000	30 300	30 400
Utlån	244	247	247	247	247
Sum eksterne finansutgifter	56 295	49 267	50 697	54 107	57 631
Resultat eksterne finansransaksjoner	28 872	24 973	26 232	25 696	30 674
Motposter avskrivninger	0	-45 721	-46 383	-46 373	-47 710
Netto driftsresultat	-9 903	1 914	-11 260	-15 420	-18 124
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	1 237	-11 428	-1 750	-1 750	-1 750
Bruk av bundne fond	-1 920	-2 488	-2 114	-1 915	-499
Sum bruk av avsetninger	-683	-13 916	-3 864	-3 665	-2 249
Overført til investeringsregnskapet	1 900	2 256	1 900	1 900	1 900
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0
Avsetning til disposisjonsfond	7 330	9 667	13 145	17 106	18 394
Avsetning til bundne fond	1 356	79	79	79	79
Sum avsetninger	10 586	12 002	15 124	19 085	20 373
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0

Hovedoversikt investering

Tall i 1000 kroner	2015	2016	2017	2018	2019
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-3 100	-7 100	-1 150	-1 100	-1 100
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 600	-8 740	-7 707	-14 450	-3 200
Overføringer med krav til motytelse	-500	-12 700	-8 400	-4 360	0
Statlige overføringer	0	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-10 200	-28 540	-17 257	-19 910	-4 300
Lønnsutgifter	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	37 340	55 740	57 984	76 799	32 535
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	0	0	0	0	0
Overføringer	22 600	25 740	24 707	31 450	20 200
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	650	650	650	650	650
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0
Sum utgifter	60 590	82 130	83 341	108 899	53 385
Avdrag på lån	7 900	7 400	8 100	8 700	9 200
Utlån	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Kjøp av aksjer og eiendeler	1 900	2 256	1 900	51 900	1 900
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0
Avsetning til bundne fond	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	44 800	44 656	45 000	95 600	46 100
Finansieringsbehov	95 190	98 246	111 084	184 589	95 185
Bruk av lån	-85 390	-83 890	-95 424	-89 889	-84 085
Mottatte avdrag på utlån	-7 900	-7 400	-8 100	-8 700	-9 200
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0
Overføringer fra driftsregnskapet	-1 900	-6 956	-1 900	-1 900	-1 900
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	-84 100	0
Bruk av bundne fond	0	0	-5 660	0	0
Sum finansiering	-95 190	-98 246	-111 084	-184 589	-95 185
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0

Enhetenes rammer

1000 kroner

Overordnet ledelse	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	12 991	12 991	12 991	12 991
Prisjustering 2016	150	150	150	150
Rammeendring lønn og pensjon	275	275	275	275
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-202	-202	-202
Statsbudsjett, valgkort	24	24	24	24
Sum	13 440	13 238	13 238	13 238

Stabene	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	69 825	69 825	69 825	69 825
Prisjustering 2016	827	827	827	827
Økning driftsutgifter til arkivdepot vedr. medlemskap i IKA Kongsberg	856	500	500	500
Reduksjon kostnad AIG, arbeidsgiverkontrollen	-35	-35	-35	-35
Overf. av virksomhet samfunnsutvikling til Tekn.tjen./eiendomsforv - drift/innt.	1 157	1 157	1 157	1 157
Rammeendring lønn og pensjon	2 118	2 118	2 118	2 118
0,3 årsverk overføres fra Pløk til skole-bhg	-167	-167	-167	-167
0,5 årverk fra samf.utvikl til Service og dokumentcenter	270	270	270	270
Overf. av virksomhet samfunnsutvikling til Tekn.tjen./eiendomsforv - lønn	-9 611	-9 611	-9 611	-9 611
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-988	-988	-988
Overføring av annonsemidler fra AO til KO, varig budsjettendring	-60	-60	-60	-60
Overføring midler Rådhuskomiteen, varig budsjettendring fra 2015 til 2016	-50	-50	-50	-50
Statsbudsjett, overføring skatteoppkreverfunksjonen	-1 012	-1 012	-1 012	-1 012
Endr.statsbudsj. Reversering av skatteoppkreverreformen	1 012	1 012	1 012	1 012
Sum	65 130	63 786	63 786	63 786

Enhet for teknikk og samfunnsutvikling	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	40 318	40 318	40 318	40 318
Prisjustering 2016	586	586	586	586
Innsparing ØP 2016-19 Opptapping husleiene komm. boliger	-915	-1 830	-2 330	-2 330
Innsparing ØP 2016-19 Økt husleietak omsorgsboliger (500,-/mnd.)	-65	-130	-130	-130
Innsparing ØP 2016-19 Økt subsidiering omsorgsboliger	171	341	341	341
Innsparing ØP 2016-19 Endringer i skolestruktur, driftskostnader bygg	0	-1 090	-1 090	-1 090
ENØK inv. årlig 1 mill forutsetter reduserte strømudgifter	-50	-100	-150	-200
Barnebolig knyttet til avlastningsbolig Rugtvedt (100 kvm)	82	82	82	82
MILJØ: Rammer for parker og miljøanlegg	20	40	60	80
Gjennomføring av bolig sosialhandlingsplan	750	1 358	1 358	1 358
Drift av parkanl. Stathelle/Hekkensmyr ifbm utb Brotoret	100	100	100	100
Ny båt til Skjærgårdstjenesten-spleiselag med staten og Skjærgårdstjenesten i TIm	300	300	300	300
Lovpålagt ettersøk/avliving av skadet storvilt-tdiligere dekt av viltfondet	100	0	0	0
Tilsyn av spredte utslipp fra septiktanker 50% stilling	0	0	0	0
Overf. av virksomhet samfunnsutvikling til Tekn.tjen./eiendomsforv - drift/innt.	-1 157	-1 157	-1 157	-1 157
8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken	0	-178	-355	-355
10 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet	0	-227	-454	-454
Endringer ift siste selvkostkalkyle-Etterkalkyle 2014 fra mars 2015	2 587	2 527	894	-143
Boligutvikling og tettstedsutvikling, ny stilling og investeringsramme	500	1 000	1 000	1 000
Kjøp utleieboliger 15 mill.2015	-425	-850	-1 275	-1 700
Driftskonsekvenser overtakelse av vei, Hydrostranda. Hydro tar investeringskostn	50	50	50	50
Nytt kystkultursenter	0	0	357	357
Rammeendring lønn og pensjon	1 736	1 736	1 736	1 736
0,5 årverk fra samf.utvikl til Service og dokumentcenter	-270	-270	-270	-270
Overf. av virksomhet samfunnsutvikling til Tekn.tjen./eiendomsforv - lønn	9 611	9 611	9 611	9 611
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-1 927	-1 927	-1 927
Overf.driftsmidler tidligere Rødhette bhg fra HO til TEK, varig budsjettendring	165	165	165	165
Overføring midler åpning Rønholthallen fra 401 til 203	50	50	50	50
Overføring midler Rådhuskomiteen, varig budsjettendring fra 2015 til 2016	50	50	50	50
Statsbudsjett, husbanken (SIKT)	-29	-29	-29	-29
Sum	54 265	50 526	47 891	46 399

Skole og barnehage	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	230 977	230 977	230 977	230 977
Prisjustering 2016	621	621	621	621
Endring i befolknings sammensetning i kommunen, reduksjon elevtall	-1 393	-3 262	-5 299	-6 291
Intensivert svømmeopplæring-oppfylle kunnskapsløftet	700	700	700	700
Statsbudsjettet, øremerket tilskudd økt lærertetthet 1-4.trinn	0	0	0	0
Tilbakeføring rammeendring 2014, 1 årsverk Paletten	-717	-717	-717	-717
Rammeendring lønn og pensjon	2 219	2 219	2 219	2 219
0,3 årsverk overføres fra Pløk til skole-bhg	167	167	167	167
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-3 908	-3 908	-3 908
Statsbudsjett, makspris barnehage, helårseffekt	-298	-298	-298	-298
Statsbudsjett, nasjonalt minstekrav foreldrebetaling barnehage, helårseffekt	354	354	354	354
Statsbudsjett, gratis kjernetid barnehage, helårseffekt	119	119	119	119
Statsbudsjett, likeverdig behandling private barnehager fra 98 til 100% fra 2016	398	398	398	398
Statsbudsjett, Endr finansiering ikke komm. barnehager (pensjon og kapitaltilsk)	-748	-748	-748	-748
Statsbudsjett, ny naturfagtime høsten 2016	219	219	219	219
Endr.statsbudsj. Gratis kjernetid 3-åringer	53	53	53	53
K-st 123/15 komp.nedgang elevtall, folkehelseiltak og lt skole	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum	234 471	228 694	226 657	225 665

Kultur og oppvekst	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	94 220	94 220	94 220	94 220
Prisjustering 2016	524	524	524	524
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	608	0	0	0
Nytt kystkultursenter	0	0	1 020	1 020
Tilbakeføring rammeendring 2014, 1 årsverk Paletten	717	717	717	717
Rammeendring lønn og pensjon	1 953	1 953	1 953	1 953
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-1 789	-1 789	-1 789
Overføring av annonsemidler fra AO til KO, varig budsjettendring	60	60	60	60
Overføring midler åpning Rønholthallen fra 401 til 203	-50	-50	-50	-50
Statsbudsjett, styrking av helsestasjons. og skoletjenesten	544	544	544	544
K-st 123/15 dempe effekten av økn.husleien sosiale boliger	1 000	1 000	1 000	1 000
K-st 123/15 Investeringsspott utløsning av spillemidler	300	300	300	300
K-st 123/15 Frivillige lag og foreninger	250	250	250	250
K-st 123/15 Friskvern, herunder "Frisk Bris"	450	450	450	450
K-st 123/15 Opprettelse nåværende drift Fjæra	50	50	50	50
K-st 123/15 Engangstilskudd etablering andelsgård Eik	50	0	0	0
Sum	100 676	98 229	99 249	99 249

Helse og omsorg	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	222 353	222 353	222 353	222 353
Prisjustering 2016	1 289	1 289	1 289	1 289
8 boliger og 2 hybler rus/psykiatri i Nustadbakken	0	2 957	5 488	5 488
10 boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Nustadjordet	0	3 510	6 992	6 992
Ny boligetablering Reidunsvei, virksomhet voksne funksjonshemmede	951	951	951	951
Bortfall tilsk.ressurskrevende tjen. pga aldersgrense, dødsfall og innslagspkt	3 215	3 215	3 215	3 215
Avvik tilsyn, bemanning dementavdeling, Stathelle bofellesskap	613	613	613	613
Videre drift støttekontaktordningen	200	200	200	200
Rammeendring lønn og pensjon	5 496	5 496	5 496	5 496
1 årsverk BPA (statsbudsjett 2015)	0	0	0	0
Innsparingskrav, budsjettbeh. 2016-19, 1,5% av brutto utgifter	0	-4 425	-4 425	-4 425
Overf.driftsmidler tidligere Rødhette bhg fra HO til TEK, varig budsjettendring	-165	-165	-165	-165
Varige budsjettendringer videreført fra 2015 til 2016	0	0	0	0
Statsbudsjett, opptrapping på rusfeltet	972	972	972	972
Statsbudsjett, øyeblikkelig hjelp, døgnopphold, inngående fordeling.	3 237	3 237	3 237	3 237
Statsbudsjett, BPA (brukerstyrt personlig assistanse), helårseffekt	562	562	562	562
Sum	238 723	240 765	246 778	246 778

Fellesutgifter	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	12 242	12 242	12 242	12 242
Utlitning av avrundingspost på kr 3000,- i OB 2015	3	3	3	3
Rammeendring lønn og pensjon	1 314	1 314	1 314	1 314
Realvekst skatt og rammetilskudd 1% per år	0	6 500	13 000	19 500
MVA	0	0	0	0
Avskrivninger 2016-19	0	0	0	0
Sum	13 559	20 059	26 559	33 059

Finansiering	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig vedtatt budsjett 2015	-682	-682	-682	-682
Gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	926	926	926	926
Boligutvikling og tettstedsutvikling, ny stilling og investeringsramme	0	-750	-750	-750
Boligutvikling og tettstedsutvikling, ny stilling og investeringsramme	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Bruk av omstillingsmidler til gjennomføring av boligsosialhandlingsplan	-750	0	0	0
Salg av Lenes Ås	-680	-800	-790	-366
Endring utbytte Skagerak Energi 2016-19	-171	-171	-171	-171
Endring skatt og rammetilskudd pga befolkningsvekst	0	-1 400	-2 800	-4 200
Realvekst skatt og rammetilskudd 1 % per år	0	-6 500	-13 000	-19 500
Endring rente og avdragskostnader lån	-4 203	-3 003	-403	1 897
Rente og avdragskompensasjoner, Brannsikring kirker er tatt med	385	807	1 341	1 459
Eiendomskatt, realverdi reduseres 2 % NB konsumprisvekstmål	0	1 080	2 160	3 240
Økning i E-skatt som følge av nyinvesteringer	-2 000	-2 500	-3 000	-3 500
Økning rammetilskudd pga. økt inntekstutjevning	0	-2 000	-4 000	-6 000
Økning utbytte Skagerak Energi	0	0	-4 000	-4 000
Investering skoleutbygging, utredninger 2014/2015, ny ungdomskole, Yggdrasil	2 500	5 000	7 500	10 000
Prisjustering E-skatt 2018	0	0	-3 500	-4 580
Endring avkastning finansplasseringer	71	26	-19	1 540
Sluttsaldering 2015-2018	2 164	2 164	2 164	2 164
Endring renteinntekt bankinnskudd basert på oppdatert renteprognose 2016-19	1 000	1 200	750	250
Reduksjon av budsjettet honorar gjeldsforvaltning	-20	-20	-20	-20
Oppjustering av budsjett honorar finansforvaltning	100	50	50	50
Redusert finansavkastning som følge av uttak kr 50 mill til tomeselskap Frier V	0	0	875	1 750
Statsbudsjett 2016 -skatt/rammetilskudd	-20 591	-20 591	-20 591	-20 591
Endr.statsbudsj. Avsetning disposisjonsfond, rest rammetilskudd	-1 065	-1 065	-1 065	-1 065
K-st 123/15 korr skatt på eiendom	-3 350	-3 350	-3 350	-3 350
K-st 123/15 korr avdrag på lån	-550	-500	-500	-500
Saldering	-9 678	952	2 887	1 995
Sum	-720	-715	-724	-728
Sum	264	297	158	174
Sum totalt	0	0	0	0

